

Utdanning
Nr. 4, 12. april 2024

Camilla velger heller praksis

INNHOOLD

Endra tankesett hos lærarane

Ved Garnes skule i Bergen freistar dei å gjere læringa meir givande for elevar med stort læringspotensial. For nokon har det gitt eit nytt syn på skulen.

Hyllest til sanglæreren

Kim Wigaard Johansen, artist og dirigent for Demenskooret i TV-serien på NRK velger seg Lise Arnesen som sin lærerfavoritt.

Får fred på fritida

Lærarane ved Brandsøy skule slepp å bli kontakta av foreldra når dei har fri. Rektor meiner det er viktig for helsa til dei tilsette.

Urimelig lønnsforskjell

Erfarne, dyktige lærere med den «gamle» lærerutdanningen vil lønsmessig komme langt dårligere ut enn yngre kolleger med den «nye» lærerutdanningen, skriver Anders Høgetveit.

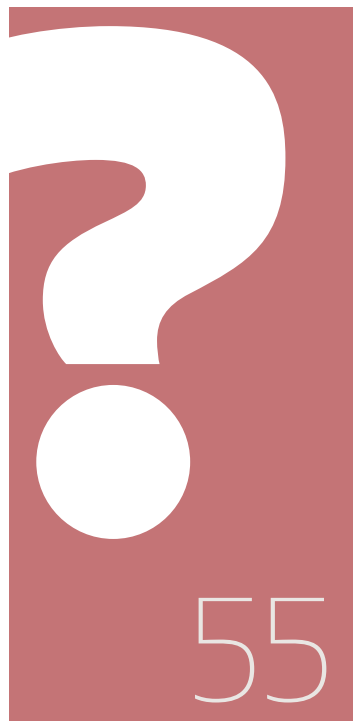
Inn i ei dikta verd

Å leve seg inn i sjelelivet til fiktive personar er ikkje berre enkelt. Jonas Ure Hylland tok rollespel til hjelp.

Jeg velger meg april-quiz

La de små grå bryne seg på femten finurlige spørsmål.

Hold deg oppdatert på

UTDANNINGSNYTT

LEDER

Masterplanen

Da NOKUT spurte lærerstudentene om hva de synes om å skrive masteroppgave, var meningene delte. Én av fi e oppgir at de ikke ser verdien av den delen av utdanningen. Lærerstudenter vi har snakket med, mener til og med masterkravet kan føre til at enkelte kvier seg for å starte på studiet. Deres drøm er mer tid ute i klasserommene. Det er der de lærer hva hverdagen i yrket egentlig har å by på.

Mange av lærerutdannerne er også skeptiske til masterkravet. Og for et par uker siden uttalte statsråd Oddmund Hoel (Sp) at akademiseringen har gått for langt. Derfor var det knyttet stor spenning til hva han ville legge frem av endringer for lærerutdanningen.

Men når Hoel snakker om av-akademisering, er det visst ikke studentene han har i tankene. Masteren synes å være hellig. (Og UDF er gode lobbyister?) Derimot vil han endre på hvem de undervises av. Ved å fjerne kravet til forskererfaring for lærerutdannere åpner regjeringen for at fle e med erfaring fra klasserommet skal undervise de vordende lærerne.

Tanken er god. Det er en utfordring at så mange av lærerutdannerne har ingen eller liten erfaring fra skolen. Det spørres likevel om regjeringens grep er nok for å endre det.

Hva er egentlig incentivet for at lærerutdanningene skal velge en som har jobbet 20 år i skolen fremfor en med doktorgrad og forskererfaring? De er allerede for få med kompetanse til å veilede alle masteroppgavene.

Og vil lærere i skolen være villige til å gå ned i lønn for å jobbe i høyere utdanning? For sånn er det. Utdanner du lærere, tjener du mindre enn om du står i klasserommet.

Jeg har mine tvil om at målet om en mer praksisnær utdanning er lokkemiddel nok.

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør

TYSKLAND

I byen Eschwege var det ein demonstrasjon mot høgreekstremisme i januar. På plakaten står det Avgrunn for Tyskland, eit ordspel på forkortinga for partiet AfD.

Foto: iMAGO/Müller-Stauffenberg/NTB

Foto: Erik M. Sundt

Utdanningsforbundet Oslo ber om at nasjonale prøver skrotes

Verdien av nasjonale prøver er lav, mener leder Marianne Lange Krogh. Hun vil fjerne de nasjonale prøvene fra timeplanen.

Tekst: NTB / Paal Svendsen

– Når man vet at prøvene ikke gir god nok styringsinformasjon og ikke oppleves som pedagogisk støtte, kan man likeså godt kvitte seg med dem, sier lederen for Utdanningsforbundet i Oslo, Marianne Lange Krogh, til Dagsavisen.

Hun sier at lærerne ikke ser verdien av prøvene: – Myndigheter skal jo ha info om hvordan en skole driftes, og tilhørende styringsinformasjon, men ikke via nasjonale og læringsstøttende prøver, mener vi.

Flere har ytret seg negativt om prøvene, skriver avisen. Utdanningspolitisk Forum i Arbeiderpartiet har tatt til orde for å fjerne prøvene. Prøitz-utvalgets rapport fra november 2023 konkluderer med at endringer er nødvendig.

Skolepolitisk talsperson Jan Tore Sanner (H) vil beholde prøvene, men er åpen for endringer. Arbeiderpartiets utdanningspolitiske talsperson, Elise Waagen, sier det ikke er så lenge siden de fikk Prøitz-rapporten:

– Vi skal levere på det i en stortingsmelding senere i år. Vi er opptatt av å finne en god løsning sammen med partene i skolen.

Meiner lærarar bør kritisere ytre høgre

Tyske lærarar må ta kritisk stilling til det politiske partiet AfD i si undervisning, krev lærarleiar.

Tekst: Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

– Partiet Alternativ for Tyskland (AfD) tenderer til å vere fiendtleg til den tyske forfatninga. Det både kan og bør lærarane seie i klasserommet, seier Maike Finnern, leiar for fagforbundet Opp-læring og vitskap, som er tilslutta hovudorganisasjonen Tysk Fagforeningsforbund.

Det er TV-stasjonen ZDF som melder dette.

I år skal Tyskland ha val både til Europaparlamentet, til regjeringar i tre delstatar og til 16 kommunar. Partiet Alternativ for Tyskland (AfD) ligg an til å få sterk oppslutnad. I dei tre delstatane Brandenburg, Thüringen og Sachsen peikar meiningsmålingane opp mot 40 prosent.

Finnern meiner den beste måten å drive kritisk undervisning om AfD på, er å analysere og diskutere konkrete utsegnar og aktivitetar frå AfD med

elevane. Ho oppfordrar lærarane til ikkje berre å engasjere seg kritisk mot AfD i klasserommet, men òg privat.

Å stoppe innvandring er ei kjernesak for AfD. Partiet argumenterer med at tyskarar ikkje må bli framande i sitt eige land, og landet må verne seg mot politisk islam. I dette går dei så langt at mange kritikarar meiner det kan samanliknast med nazismen. Dei er òg opptekne av å «sleppe økonomien fri for hindrande ideologiar» og oppheve dei økonomiske sanksjonane mot Russland. Dei er i mot dei fleste miljøtiltak og fartsgrensar på motorvegane, og dei vil styrke den tradisjonelle familien og «stoppe løgnene om den naturlege kjønnpolariseringa».

SVERIGE

Vil gjøre barnehager skjermfrie – møter protester

Den svenske regjeringen ønsker å fjerne kravet til bruk av digitale verktøy i barnehagene, men møter motstand fra forskere.

Tekst: Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

Debatten om bruk av digitale verktøy i barnehager går for fullt i svenske medier etter at det ble kjent at regjeringen vil fjerne kravet om at alle barnehager skal jobbe med digitalisering.

Ifølge et forslag til nye læreplaner, utarbeidet av Skolverket på oppdrag fra regjeringen, skal kravet om digitale læringsverktøy i barnehagen fjernes fra planene.

I stedet skal det hete at utdanningen i barnehagen hovedsakelig skal være skjermfri for barna.

Ifølge skoleminister Lotta Edholm skal «barnehagen tilbake til det grunnleggende».

– Bak det å lære best i analoge miljøer er det ekstremt mye vitenskap. Det reduserer også risikoen for stillesitting, sa hun på en pressekonferanse i høst.

Ifølge tidsskriftet Vi lärare er halvparten av

Illustrasjon: Karl Olav Vedvik

Ifølge et forslag til nye læreplaner, utarbeidet av Skolverket på oppdrag fra regjeringen, skal kravet om digitale læringsverktøy i barnehagen fjernes.

barnehagelærerne imot kravet om å arbeide med digitalisering. 27 forskere advarer imidlertid mot å fjerne det. I et opprop i tidsskriftet skriver de at å motvirke stillesitting og skjermbruk ikke er det samme som en skjermfri utdanning:

– Forskning viser at digitaliseringen i barnehager, av høy kvalitet, kan stimulere barns språk,

lesing og utforskning i mange av fagene og områdene i læreplanen, skriver forskerne.

De advarer også mot økte forskjeller:

– Verden er digitalisert. Å nekte barn å utvikle digital kompetanse i barnehagen, med veiledning fra utdannede barnehagelærere og barnepleiere, kan bidra til økte forskjeller i samfunnet.

Karmøy kommune snur om lønnsloft for lærere

Karmøy ga alle lærere rett til å søke om lønnsloft etter nye ansiennitetsregler, men nå har de snudd, skriver Haugesund avis. Ansiennitetsreglene trådte i kraft i mai 2022. Med dem teller tidligere yrkeserfaring i offentlig og privat virksomhet med i ansienniteten når en lærer eller barnehagelærer ansettes. Lærere

ansatt før mai 2022 må imidlertid bytte jobb for å ta del i lønshoppet. I noen kommuner har man bestemt at reglene gjelder alle lærere som oppfyller kravene, selv om de ble ansatt før mai 2022. Ifølge avisa lovet Karmøy dette. Nå har kommunen snudd.

– Det er manglende folkeskikk. Har du

lovet noe, holder du det, sier leder for Skolenes landsforbund i Karmøy, Geir Allan Stava til avisa. – Kommunen ønsker å følge tariffen framforhandlet av sentrale parter. I en kort periode var praksisen vår i strid med forståelsen av tariffen. Dermed ble dette stoppet, sier kommunedirektør Vibeke Vikse Johnsen.

KROPPSØVING

10.-trinns elever oppfatter kroppsoving med karakterer som mer alvorlig og mindre lystbetont.

Illustrasjon: Tom-Egil Jensen

Mener karakterer ødelegger gyms timene

Tiendeklassingene liker ikke at alt skal måles og vurderes. De synes også det er uklart hva som ligger til grunn for karakterene i kroppsoving.

Tekst: Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

– Kroppsoving skal ikke være en arena for konkurranse eller idrett, men for mangfoldig læringsfellesskap. Elevene trenger det i en hverdag preget av å skulle prestere over alt ellers, mener Linda Røset.

Hun er 1.-amanuensis ved Fakultet for helse- og sosialvitenskap, Høgskolen i Innlandet. Sammen med forskerkolleger har hun intervjuet 15-16-åringene om kroppsoving; karakterer og vurderinger i faget. I alt 148 tiendeklassinger ved åtte ungdomsskoler ble intervjuet. De forteller om å sjonglere mange ting og konstant sammenligne seg med andre. I kroppsoving handler mye om hvor «god» man er, sier Røset.

– I en hverdag hvor mye handler om å vise seg som beste utgave av seg selv, kan det føles ubehagelig, for noen uutholdelig, ikke å få til noe til i gymmen. Som ungdommene selv sa: En dårlig karakter på en norskprøve kan du holde for deg selv, men «alle ser i gymmen», sier hun.

Samtidig ga ungdommene uttrykk for at de trenger å se at det er helt normalt ikke å få til ting.

– Dette forutsetter imidlertid at læringsfellesskapet, som også læreren er en viktig del av, oppleves trygt, sier Røset.

Et pusterom

Intervjuene ble gjort før pandemien og innføringen av nye læreplaner.

– Ungdommenes erfaringer bør aktualiseres all den tid målet er å fremme læring og stimulere til bevegelsesglede og en fysisk aktiv livsstil, sier Røset.

Ifølge studien liker ungdommene kroppsoving fordi det skiller seg fra andre skolefag. De beskriver faget som et pusterom i en stillesittende, teoretisk hverdag preget av prestasjon.

– Men overgangen fra det de opplevde som mer lekbetont og bekymringsløs kroppsoving på barneskolen til å få karakter på ungdomsskolen,

gjorde kroppsoving til noe alvorlig og mindre lystbetont, sier Røset.

Uklart og urettferdig

For de aktive var det relativt lett å oppnå god karakter. De mindre aktive følte at de ble vurdert mot de andre, og at karakteren ikke spilte det de selv mente de la inn av innsats.

– Innsats inngår i vurderingen av elever. Det opplever elevene ofte uklart og urettferdig, mener Røset.

– Når elever ikke opplever at de får veiledning og vurderinger som sier dem hvor de står og hvordan de kan utvikle seg videre, oppfatter de gjerne at karakteren settes ut fra «trynefaktor», sier hun.

Opplevelsen av at alt skal måles og vurderes med karakterer, ble også trukket frem av elevene. De oppfatter faget som mer alvorlig og mindre lystbetont med karakterer.

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea

Som medlem av Utdanningsforbundet får du et av Norges beste billån, med rente fra 6,5 %

Søk lån til bil, MC og caravan på
nordea.no/billån

Priseksempel: Eff. rente 8,19 % kr 150.000 o/5 år.
Etableringsgebyr kr 2.000,- Tot. Kr 182.046,-

Målet er klasserommet

Dalende motivasjon, masterskepsis og praksissjokk til tross: Lærerstudentene vil jobbe i skolen.

Tekst: Heidi Venæs Foto: Ole Martin Wold

– Jeg er veldig klar for å bli lærer, sier Sharmika Raventhiran.

24-åringen fra Lillestrøm er femteårsstudent ved lærerutdanningen på Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i Trondheim. Akkurat nå står hun midt blant ivrige andreklassinger på Rosten skole. Alle vil bli med på bilde med Sharmika.

Selv mener hun å ha truffet innertier med sitt utdanningsvalg.

– Jeg var veldig motivert da jeg begynte på lærerutdanningen. Jeg er like motivert ennå, faktisk.

Det er jo en slags trøst for dem som engster seg for læreryrkets framtid. En undersøkelse fra Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT), viser også at to tredjedeler av de spurte studentene trives godt på studiet. Sju av ti sier også at de vil jobbe som lærere når de er ferdige. Bare 6 prosent vil ikke det.

Likevel er det ikke å stikke under stol at lærerutdanningen er i krise. Søkertallene har falt som steiner over fle e år. De som velger utdanningen, er heller ikke bare fornøyde. Mange forteller i NOKUT-undersøkelsen at motivasjonen faller i studietiden. Nesten en fjerdedel av studentene ser heller

ikke noe poeng med masteroppgaven. Én av dem er Magnus Malones.

Masterkritikk

21-åringen fra Åndalsnes er andreårsstudent ved NTNU-lærerutdanningen. Han forteller at han var veldig motivert ved studiestart og trekker frem praksisperiodene som det mest positive så langt.

– Lærerne ute på skolene tar godt imot oss, og vi lærer mye rundt yrket som du ikke får på utdanningen, sier han.

– Det var jo litt skummelt med tre voksne som satt bakerst i rommet, med notatblokk, men elevene var veldig godt forberedt på at de skulle få en praktikant. De yngste elevene var så godhjerta mot meg. De rakk opp handa for å minne meg på ting jeg kanskje hadde glemt.

Masteroppgaven derimot, den skulle han gjerne vært foruten.

– Den er helt ubrukelig for min del, for å kunne undervise i fag på barneskolen, sier han.

21-åringen ville heller hatt mer praksis. Eventuelt muligheten til å fylle på med et fag til.

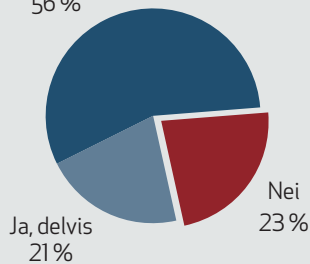
Sharmika Raventhiran (24) fotografert midt i en svær klem fra 2. trinn ved Rosten skole i Trondheim. Etter fem studieår er hun fortsatt like motivert og helt sikker på at hun vil søke lærerjobb til høsten.

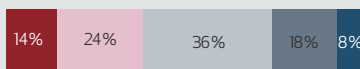
Forstår du hvorfor du skal skrive en masteroppgave?

Ja, helt klart
56 %

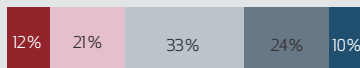

I hvilken grad er du enig i det følgende om masteroppgaven og ditt arbeid med den? Arbeidet ...

...forbereder meg godt til å gjøre utforskende arbeid på ulike felt i skolen.

...gir meg viktig innsikt og kunnskap for arbeidet som lærer.

■ ingen grad ■ liten grad ■ noen grad ■ stor grad ■ svært stor grad

Sharmika Raventhiran er fornøyd med mye av det hun har erfart under studiene. Hun har likevel forslag til hvordan lærerutdanningen kan bli enda bedre og kanskje tiltrekke folk som i dag ikke finner den attraktiv.

Sharmika Raventhiran, som nærmer seg utdannings slutten, ser det slik: – Jeg ser mange av fordelene arbeidet med masteroppgaven kan ha. Den gir oss nyttige verktøy og erfaringer for å jobbe systematisk og forskningsbasert i klasserommet. Jeg tar blant annet med meg en bredere forståelse av kildekritikk, noe som er verdifullt i dagens skole med tanke på for eksempel kunstig intelligens, sier hun.

Men hun er redd masteroppgaven kan gjøre at en del velger bort lærerutdanningen.

– Det burde være viktigere å forme en utdanning i samarbeid med skolene. Jeg er redd for at en obligatorisk master kan gjøre at lærere blir en enda mer homogen gruppe. Altså, ved at noen, som ville vært fantastiske lærere, velger bort lærerutdanningen fordi den er for lang

og ikke oppleves som relevant.

Fjerdeårsstudent Camilla Holmvik fra Trondheim har faktisk valgt å kutte ut noe av undervisningen på NTNU. Hun jobber heller så mye hun kan på Byåsen skole.

Lærer mest i klasserommet

– Jeg har møtt opp til det som er av obligatorisk undervisning i faget pedagogikk, men nå får jeg ikke mer ut av det. Da jobber jeg heller mer. I skolen opplever jeg situasjoner som er mer lærerike enn teorien i undervisningen, sier 24-åringen.

– Jeg er faktisk litt skuffet over det vi lærer på utdanningen, over forberedelsen til yrket. Den er for dårlig.

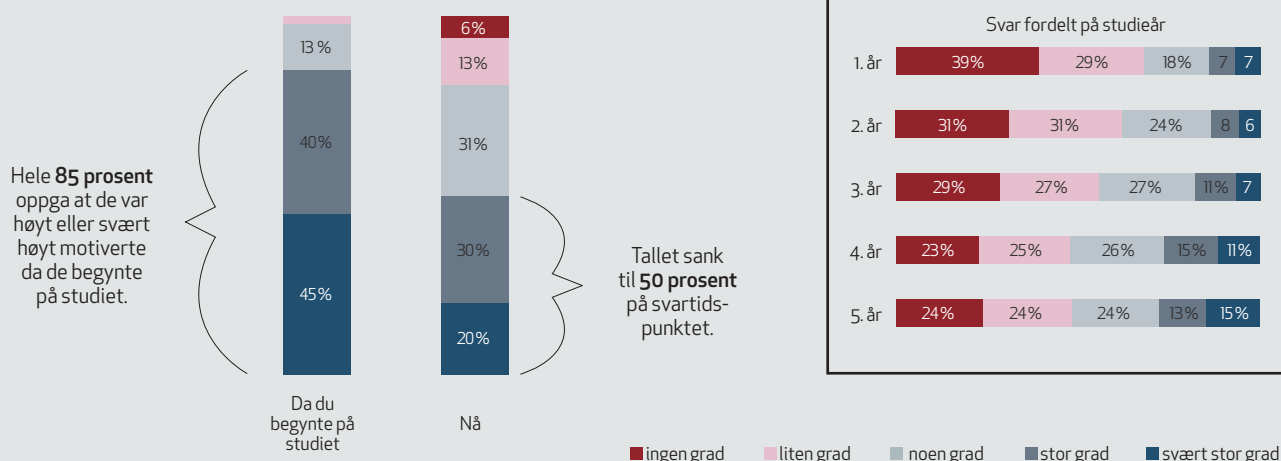
Til sommeren er hun ferdig med faget pe-

Nokuts spørreundersøke blant lærerstudenter

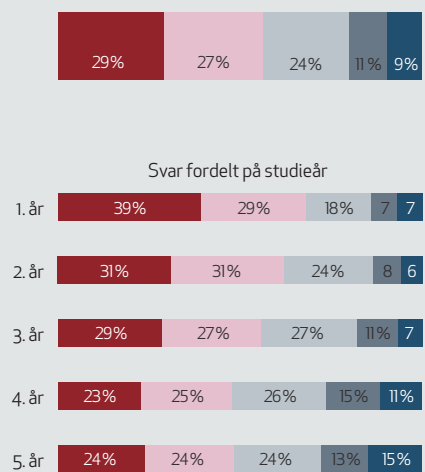
Nokut gjennomfører en evaluering av grunnskolelærerutdanningene for trinn 1.-7. og trinn 5.-10. Evalueringen ferdigstilles høsten 2024. Fem spørreundersøkelser ble gjennomført i mars-april 2023. En av dem gikk til lærerstudenter. 3 409 personer svarte på undersøkelsen.

Hvor motivert var/er du for å fullføre lærerutdanningen?

Nasjonale tall, svarfordelig i prosent

Hvis jeg kunne begynne på nytt, ville jeg ikke ha valgt lærerutdanning.

dagogikk, men uten at hun føler hun har fått svar på mange av spørsmålene hun har om læreryrket.

– Hva med utagerende elever, skole-hjem samarbeid, spesialundervisning, lærerens rettigheter og kurs i selvforsvar? Det er sånne ting jeg savner, sier Camilla.

Fjerdeårsstudenten forteller om gode praksisperioder, i trygge rammer og med hyggelige opplevelser, men også utfordrende situasjoner.

– Det kan virke som om elevgruppen er en annen enn før. Mange er høyt og lavt. Da jeg var elev, hadde vi respekt for læreren. Jeg blir litt paff når jeg opplever dårlig atferd fra elevene, både i språkbruk og fysisk aggresjon. Hvordan responderer jeg da? Og ikke minst, hvordan skal jeg svare foreldre som er over-

ivrige og kanskje overbeskyttende på vegne av sine egne barn? spør hun.

– Dette forberedes vi ikke på i det hele tatt.

Hun er også kritisk til masteroppgaven.

– Jeg kommer fra en akademisk familie, men er likevel enig i at denne ikke er så relevant.

Camilla er litt redd for at hun ender med å skrive noe hun aldri kommer til å få bruk for i sin læregjerning. I klasserommet på Byåsen skole derimot, er det mange ting å glede seg over.

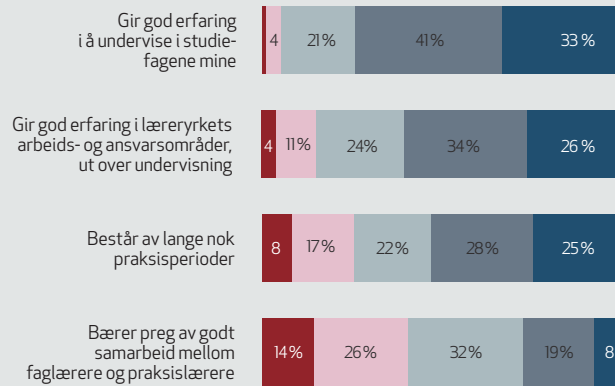
– Utvikling i seg selv er veldig spennende, å se ungene blomstre, at de kommer ut av skallet sitt. Jeg liker også å få spille på bredden min, for både kunstformidling og realfag er mine spesialiteter. Jeg kan liksom by på mer enn det typiske A4, tror jeg.

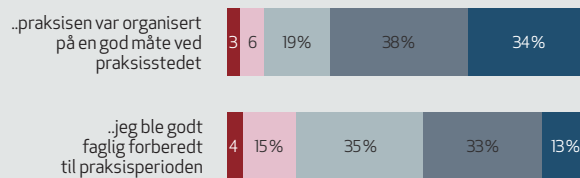
I skolen opplever jeg situasjoner som er mer lærerike enn teorien i undervisningen.

Camilla Holmvik,
4.-årsstudent

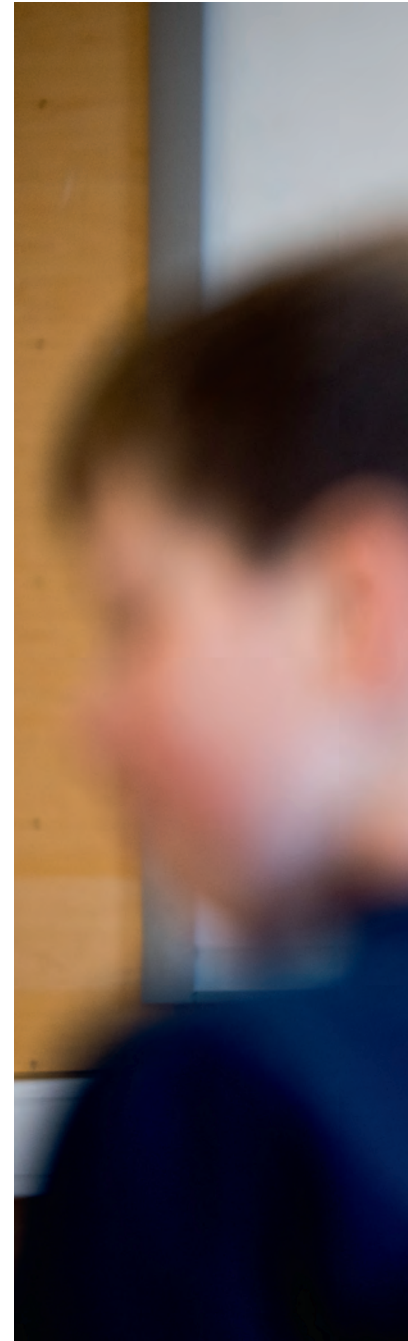
«I hvilken grad mener du at praksisperiodene, samlet sett:

Organiseringen av din siste praksisperiode, i hvilken grad mener du at..

■ ingen grad ■ liten grad ■ noen grad ■ stor grad ■ svært stor grad

Plan A er å søke jobb i skolen. Plan B er å ta et årsstudium til.

– Da kan jeg bli lektor med tillegg og kanskje trekke meg tilbake fra klasserommet en dag. Kan hende vil jeg jobbe mer med organisasjon og ledelse en gang, sier 24-åringen.

Foreløpig tar hun altså så mange vikartimer hun kan, for å være forberedt på det som faktisk venter i klasserommet.

– Praksissjokk er jo et velkjent begrep. Utdanningen alene forbereder oss ikke. Jeg tror mange av dem som jobber i lærerutdanningen, ikke vet hvordan en lærerhverdag er, sier hun.

Det viser også NOKUT-undersøkelsen. Bare

et mindretall av faglærerne har hovedtyngden av sin erfaring og kompetanse fra skolen.

Evaluerer lærerutdanningene

– *Er det en svakhet at de som underviser framtidens lærere ikke sjøl har «stått på gulvet» og vet hvor skoen trykker?*

Spørsmålet går til Eva Fetscher, prosjektleder for forskergruppen ved Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT). Forskergruppen er i gang med å evaluere utdanningen til grunnskolelærere. Foreløpig har de publisert fi e undersøkelser, deriblant denne med lærerstudenter og en med lærerutdannere. Evalue-

ringen avsluttes til høsten.

– En god del studenter etterlyser flere faglærere med oppdatert erfaring fra skolen. Samtidig viser studentundersøkelsen at de aller fleste studentene er fornøyd med faglærernes kompetanse, svarer Fetscher og gruppen i en e-post.

De påpeker også at masteroppgaven på lærerutdanningen ble innført i 2017 og dermed er forholdsvis fersk.

– Ting tyder på at bevisstheten rundt hvorfor man skal skrive en masteroppgave ikke er spesielt høy blant studentene, heller ikke blant femteårsstudentene. I tillegg er studen-

Til sommeren er Camilla Holmvik ferdig med faget pedagogikk. Hun har imidlertid savnet å lære om blant annet utagerende elever, skole-hjem-samarbeid, spesialundervisning, lærerens rettigheter og selvforsvar.

tene splittet i synet på viktigheten av å skrive en masteroppgave, noe svarene på spørsmålet om «forstår hvorfor» er en indikasjon på. Masteroppgaven er fortsatt ny, og i utvikling ved institusjonene. Institusjonene informerer også på forskjellige måter, og det kan være en av grunnene til at studentsvarene varierer såpass mye i tilbakemeldingene på masteroppgaven, skriver forskergruppen.

Studentenes fallende motivasjon gjennom studietiden mener de heller ikke er unaturlig. Noen blir studietrøtte underveis. Andre skifter interesser, og ønsker seg kanskje heller til et annet yrke. Men, sier de, vektleggingen av

Utdanningen alene forbereder oss ikke på praksissjokk.

Camilla Holmvik, 4.-årsstudent

det forskningsmessige utover i studieløpet på lærerutdanningen, kan også være en mulig forklaring.

– Dermed opplever ikke studentene at de får undervisning som er like praksisorientert som tidligere i studieløpet, svarer prosjektleder Eva Fetscher.

Avgangseleven Sharmika Raventhiran er derimot av dem som liker mer teoritunge tekster og fag.

Klasserommet neste

– Vi trenger begge deler! sier hun.

– Jeg har hatt gode undervisere som ikke har

Sharmika Raventhiran er blant dem som satte stor pris på masteroppgaven, men hun er redd den kan få en del til å velge bort lærerutdanningen.

jobbet i skolen selv. Min mening er at vi må rekruttere bredt, og få lærere med ulike typer bakgrunn.

Om kort tid skal hun begynne å søke jobb. Når hun står foran en fl kk elever i sitt eget klasserom til høsten, vet hun at hun vil brenne spesielt for naturfag og matematikk. Hun gleder seg også til å bygge relasjoner med elevene.

- Ungene er interessert i deg. De forteller deg hva som skjer med hunden deres, og hva de skal i helga, sånne ting, sier hun.

- Relasjonene er viktige for læring også. Den tryggheten må ligge i bunn for å kunne formidle, sier hun.

At mye skal klaffe, det vet hun.

- Du skal jo rekke å se alle og tilrettelegge

for alle, du skal forme bånd med både elever og foreldrene deres, og kollegene selvsagt. Jeg er en sånn som liker å gjøre ting bra, så er jeg spent på hvordan alt skal falle på plass, sier Sharmika Raventhiran.

NOKUT bemerker:

Det er viktig å få med at siden dette er en pågående evaluering der de sakkyndige skal bruke blant annet disse undersøkelsene som grunnlag for sine vurderinger, er det ikke naturlig at NOKUT svarer direkte på spørsmål som egentlig krever en faglig/sakkyndig vurdering. Evalueringen skal ferdigstilles høsten 2024.

Vil hente flere fra skolene

Regjeringen vil beholde både karakter- og masterkrav i lærerutdanningen, men vil ha flere lærerutdannere og studenter med erfaring fra skolen.

Tekst: Kaja Mejlbo

– Rekrutteringsutfordringene til lærerutdanningene skyldes nok først og fremst forhold i yrket. Men vi håper noen grep i utdanningene også kan hjelpe, sier Oddmund Hoel (Sp), minister for forskning og høyere utdanning.

Fredag 5. april ble planene kjent. Kort oppsummert ønsker regjeringen å åpne for at lærerutdanningene i større grad kan tilpasse tilbudet sitt etter behovet i deres region.

Hoel peker på at de desentraliserte utdanningstilbudene har vist seg å være attraktive. Han bruker Nord Universitet som eksempel. Der vil de teste ut grunnskoleutdanning for trinn 1-10.

Det skal også bli mulig for lærerutdanningsinstitusjonene å søke om dispensasjon fra karakterkravet om de mener det er nødvendig. Men som hovedregel skal gjeldende opptakskrav bestå. Hoel begrunner det med at lærerutdanningen tross at er en femårig masterutdanning.

I stedet vil regjeringen lempe på hva som skal til for å få jobbe i lærerutdanningene.

Mer klasseromserfaring

– Vi har fått tydelige tilbakemeldinger om at erfaringskunnskapen har kommet i skyggen av den akademiske kunnskapen blant lærerutdannerne. Nå fjerner vi kravet om å ha drevet med forskning for å jobbe som førstelektor, sier Hoel.

Regjeringen håper at fle e med erfaring fra klasserommet vil knytte utdanningen tettere til virkeligheten ute i skolen.

Den virkeligheten møter studentene også i praksisperioden. Regjeringen lytter imidlertid ikke til deres ønske om å forlenge den.

– Det er ikke mengden praksis som er utfordringen, men hva man får ut av den, mener statsråden.

Minister for forskning og høyere utdanning Oddmund Hoel (Sp). Bildet er tatt i forbindelse med et skolebesøk tidligere i år.

Han understreker at det fortsatt er opp til utdanningsinstitusjonene å bestemme hvordan praksisen skal gjennomføres, enten det er én dag i uka, eller sammenhengende praksisperioder. Kort sagt, det som måtte passe best for deres studenter og nærmiljø.

– Større armslag for den enkelte institusjon vil gi bedre utdanningstilbud, tilpasset både studentene og skolene, sier Hoel.

Det er også grunnen til at regjeringen satser særskilt på å få på plass bedre utdanningstilbud for de mange ukvalifiserte som allerede jobber i skolen.

«Master light»

Og for denne gruppa vil de lage en «master light», med praktisk-pedagogisk utdanning

(PPU) som en integrert del av en mastergrad.

– Om du har en bachelorgrad kan du med denne ordningen bli lærer på bare to år. Det er ett år kortere enn i dag.

Frem til ordningen med integrert master er på plass vil de med bachelorgrad, som har to års jobbeerfaring fra skolen, kunne ta PPU.

I tillegg forlenger regjeringen unntaket fra masterkravet for PPU innen praktiske og estetiske fag frem til 2030.

Oddmund Hoel sier at målet også er å utvikle arbeidsplassbaserte studietilbud.

– Med disse grepene mener vi at vi vil få bedre utdanningstilbud, som i større grad er tilpasset både dem som skal bli lærere og de kommunene og skolene som skal ansette dem, sier han.

Foto: Manan Vatsyayana, Agence France-Presse / NTB

Barnestemmer drukner i bildur

THAILAND: Med munnbind, spinkle barnestemmer og skjøre lunger synger elever ved Suanlumpinee skole nasjonalsangen. Fra de åpne vinduene mot skolens atrium i sentrum av Bangkok kommer bildur fra en åttefelts motorvei.
Kilde: NTB

Foto: Adobe Stock

Finske lærere er lei av «stinn brakke» i klasserommene.

Færre elever per klasse er topp prioritet

Lærere i Finland ønsker færre elever per klasse og å kunne fjerne distraksjoner som smarttelefoner, viser en ny undersøkelse.

FINLAND: Ifølge 79 prosent av lærerne som svarte på en undersøkelse i regi av lærerfagforeningen OAJ, er å begrense elevtall per lærer viktigste sak i skolen.

I snitt underviste de som svarte klasser med 25 elever. Én av syv hadde klasser på 30 eller flere. De som svarte, klaget også

over distraksjoner i timene. Halvparten uttrykte at det haster å kunne fjerne smarttelefoner og energidrikker. Rundt 90 prosent av lærerne svarte også at ett års forberedende utdanning for fremmedspråklige barn ikke var nok for å lære språket før barna kom i vanlige skoler. Lærerne uttrykte også at elevene som begynte i videregående skole var svakere faglig sett enn før. Nitti prosent rapporterte at studentenes studiekompetanse har gått ned de siste to årene.

Kilder: Nasjonal kringkasting Yle og nyhetsbyrået STT (Suomen Tietotoimisto).

Foto: Alexa Pixabay

Over 238 000 skotske elever tok ulovlig ferie forrige skoleår.

Fraværskrise

Mer enn 50 prosent av skoleelevene i ungdomsskolen har vedvarende skolefravær i deler av Skottland.

STORBRIANNIA: Det skriver regionavisen The Scotsman i det den bringer offisiell statistikk fra 2022-23. Nær en tredjedel av alle elever mangler minst 10 prosent av skoleåret. Nær en tredjedel er også vedvarende fraværende fra skolen. Andelen er mer enn 50 prosent i visse områder.

Oppmøtekrisen oppsto i kjølvannet av stengingen av skolene under covid-19-pandemien.

Kategorien «vedvarende fravær» omfatter elever med et fravær på 10 prosent eller mer gjennom hele skoleåret. 32,5 prosent av elevene falt inn under denne kategorien, inklusive 25,6 prosent av grunnskole-ungdommene og 41 prosent i videregående skole.

Samlet sett var oppmøtet i Skottland 90,2 prosent i fjor. I mer enn et tiår før pandemien har den ligget på rundt 93 prosent eller

høyere. Både innvilget fravær og skulk økte sammenlignet med tidligere år, inkludert «skulkeferier». Andelen elever som kom for sent, økte også. Totalt 162 839 elever tok ulovlig ferie på opptil en uke eller mindre, 53 778 mellom én og to uker, 15 303 mellom to og tre uker, og 6229 mer enn tre uker.

Til tross for disse trendene i Skottland og også i hele Storbritannia har noen skoler og lokale myndigheter blitt rost for hvordan de har jobbet for å bringe elever tilbake, inkludert Edinburgs Craigroyston High School.

Jenny Gilruth, utdanningsminister i den skotske regjeringen, har igangsatt tiltak: Fravær skal nå få oppmerksomhet ved hvert skoletilsyn. Tiltakene som fungerer best for å bekjempe fravær, skal spres.

Utenriksnotisene er oversatt og redigert av Ylva Törngren

Forslag: Tre gigabyte per uke

Tidligere minister for utdanning og forskning foreslår å rasjonere nettsurfing.

FRANKRIKE: Najat Vallaud-Belkacem, som var statsråd for utdanning og forskning 2014-2017, oppfordret 18. mars til rasjonering av internett. Målet til politikeren fra Parti Socialiste (PS) er å begrense netthets, skjermavhengighet og forurensning fra digital teknologi. Forslaget om tre gigabyte per uke per person ble umiddelbart avvist av regjeringen, melder netttutgaven til dagsavisen Ouest-France, som siterer avisen Le Figaro.

Ifølge forskning.no slipper internett ut like mye CO2 som flytrafikk, og apparater koblet til internett forventes å være ca. 75 milliarder i 2025.

Hold deg oppdatert på:

UTDANNINGSNYTT

KOR ARTI

Nettressurs med 430 sanger

korarti.no

NORSK KULTURSKOLERÅD

I musikkrommet hos lærer Lise Arnesen fant Kim Wigaard Johansen frem til sin egen stemme. Og trygghet og restitusjon.

Hun ga Kim troen på hans egen stemme

Lise Arnesen åpnet opp for sangeren i Kim Wigaard Johansen. Uten henne ville han ikke ha vært artist i dag.

Tekst: Kirsti Hovland Foto: Tom-Egil Jensen

– Den døra her var alltid åpen, sier Kim Wigaard Johansen, idet han kommer inn i lærer Lises Arnesens gamle musikkrom i underetasjen på Foss videregående skole i Oslo.

Her står fortsatt det samme pianoet og notestativet. Hennes «ord for dagen» henger fortsatt på veggen, snart fire år etter at hun gikk av som pensjonist og 17 år etter at Kim gikk ut av skolen. Det er sitater å bli inspirert av, som «Ordene skal falle på leppene og pusten skal sende dem av sted».

– Av Lise lærte jeg mer om stemmen som jeg ikke visste, og som var høyst nødvendig for videre utvikling. Det jeg lærte her inne, ble givende for min fremtid, sier Wigaard Johansen, som nå er kjent både som artist og som dirigent for Demenskoret i TV-serien på NRK med samme navn.

For 16 år gamle Kim hadde andre planer for sitt liv. Han sang blant annet i Sølvguttene en kort periode da han var ni år.

– Men jeg syntes det var så skummelt med turné og at mange var så flinke. Jeg var ikke

klar for sang ennå. Derfor begynte jeg å spille piano.

Da Kim Wigaard Johansen begynte på musikklinjen ved Foss videregående skole, hadde han bestemt seg for å bli klassisk pianist. Men med piano som hovedinstrument ble det sang som biinstrument.

– Vi hadde Lise i musikkteori og gehør. Måten hun underviste i dette på, gjorde at jeg ble veldig inspirert til å lære mer om stemmen. I 2. klasse kjente jeg at jeg ville bytte til sang.

– *Hvordan inspirerte hun?*

– Hun lyttet på en måte som ble så motiverende. Det ble trygt, inspirerende og gøy! Hun skrev ned alle tekstene og illustrerte innholdet med bilder. Vi lyttet til CD-er med musikk i ulike sjangre av andre sangere som vi kunne se opp til, vi samlet vårt eget sangbibliotek med noter og tekst. Hun ga oss alle hjelpemidler så vi skulle forstå. Jeg følte at jeg med hennes undervisning ville bli god nok til å kunne søke meg videre til høyere utdanning innen faget.

Da Kim tok praten med lærer Lise om at

MIN FAVORITTLÆRER

han ville bytte hovedinstrument, altså til sang hos henne, forhørte han seg først om hva hun tenkte om dette.

– Med Kim var hans potensial så tydelig, uten at han visste det selv. Dessuten var det en brytningstid med større muligheter til å fordype seg i et bredere repertoar enn det klassiske, sier Lise Arnesen.

Hun synes TV-serien om Demenskoret er fantastisk, og at tidspunktet passer bra med tanke på at demens er i ferd med å bli en folkesykdom. For ikke så lenge siden fikk hun selv diagnosen Alzheimers sykdom.

– Sang kan være medisin. Jeg tror det betyr mye for folk som meg som fikk diagnosen nylig, og for alle dem som er glade i musikk og som ellers ville trukket seg tilbake, sier Lise.

Stort press

Kim husker Lises rom også som et rom der han kunne koble av.

– Når man er 16–17 år, kan man kjenne på mye stress med for eksempel tentamener og oppspill. For når man går musikklinjen, har man de allmennfaglige fagene i tillegg. Etter skolen var det å øve til klokken 18–19 på kveldene. Da var døra hos Lise ofte åpen. Det var ikke få ganger jeg sank ned i saccosekken her for å puste. «Jeg ser du er litt sliten, hvordan har dagen din vært?», spurte Lise. Til enhver tid hadde hun evnen til å forstå hvordan elevene hadde det, konstaterer Kim.

– Det var ikke alltid de ville ha omsorg heller, men de trengte å gråte og «lette trykket litt», sier Lise.

For unge Kim ble skiftet av hovedinstrument også avgjørende.

– Om jeg ikke hadde byttet til sang, hadde jeg ikke drevet med det jeg gjør i dag, og heller ikke vært sanglærer eller sanger, sier han.

Lises metode ble viktig i New York

Kim Wigaard Johansen tok senere mastergrad i utøvende sang ved prestisjetunge Manhattan School of Music i New York. Der skilte læreren seg veldig fra Lises metode, synes han.

– De gikk fort frem, med det tekniske i fokus,

Kim Wigaard Johansen gir sin gamle sanglærer Lise Arnesen en god klem i skolegården på Foss videregående skole i Oslo.

forteller han.

Da var det verdifullt å ha rådene fra sin sanglærer fra videregående å navigere etter:

– Jeg kunne miste litt av sanggleden fordi mye handlet om å bli «best». Lise hadde lært meg at alle stemmer er forskjellige, og grunnen til at vi er sangere, er hovedsakelig formidlingen av budskapet i teksten. Ta tak i teksten og gjør den til din, formidle den med din unike tolkning på din måte. Det var godt å tenke på, sier han.

– Det er jo ofte teksten som kaller på oppmerksomheten når en lyster å synge, så en god

Hans potensial
var så tydelig, uten
at han visste
det selv.

Lise Arnesen, favorittlærer

tekst og en forlokkende melodi er det som trengs for å være i sangens verden, konstaterer Lise Arnesen.

Hun har selv stor glede av å synge hjemme nå.

– Jeg har hatt en periode hvor jeg ikke har sunget. Men nå repeterer jeg livet mitt gjennom musikken. Jeg har så mange sanger og trenger ikke lete etter dem. Jeg kjenner at jeg går inn i «denne verdenen som er min». Sangen ligger i meg. Det er instrumentet mitt.

ELEV KIM WIGAARD JOHANSEN (36)

- 2007: Examen artium (musikklinja), Foss videregående skole i Oslo
- 2011: Bachelor of Voice, Norges musikkhøgskole
- 2011: Bachelor i Opera/Musikkteater, Norges musikkhøgskole / Kunsthøgskolen i Oslo
- 2013: Master of Voice, Manhattan School of Music, New York
- 2014: Diploma i Musical Theater, Manhattan School of Music, New York
- 2015–16: Sanglærer/pianolærer ved Foss videregående skole i Oslo
- 2015-: Artist og kordirigent
- 2021-: Daglig leder for Stemmeakademiet

FAVORITTLÆRER LISE ARNESEN (70)

- 1972: Examen artium (engelsklinjen), Hadeland gymnas
- 1977: Musikkfaglærer med sang som hovedfag, Norges musikkhøgskole
- 1981: Vokalpedagogisk tilleggsutdanning, Norges musikkhøgskole
- 1994: Musikk hovedfag, Universitetet i Oslo Praksis:
- 1986–1988 og 1994–2020: Sang- og musikkpedagog ved Foss Videregående skole
- 1995–2003: Lærer i sangmetodikk og øvingslærer ved Norges musikkhøgskole

Håper kortere uke skal g

Signeringsbonus og redusert arbeidstid er noe av det norske kommuner lokker med for å sikre seg flere barnehageansatte. Styrer Una Charlotte Øien krysser fingrene for at hun snart får flere kolleger.

Tekst: Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no Foto: Marthe Nyvoll

– Vi har vært nødt til å stenge hele avdelinger på grunn av mangel på folk, sier Una Charlotte Øien.

Styren i Kvalsund barnehage utenfor Hammerfest bøyer seg etter noen leker på gulvet og rydder bort lekemattene i gangen. Klokka er blitt 16. Nå er det stengt for dagen.

Problemet er at det har de vært litt for ofte det siste året.

– I januar måtte den ene avdelingen holde stengt hver dag, sier Øien.

– Vi har drevet for halv maskin lenge. Sykefraværet er skyhøyt. Det økte til 53 prosent i desember i fjor, og det er ikke vikarer å oppdrive.

Men nå håper hun ting vil endre seg. Kommunestyret har besluttet å innføre et nytt rekrutteringstiltak: fi edagersuke med 100 prosent lønn.

– Om det funker, vil det nok virke positivt inn på sykefraværet også, så vi kan komme i en god spiral, sier Øien.

Mangler tusenvis av årsverk

Ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (Udir) øker mangelen på barnehagelærere i Norge. I dag har bare 65 prosent av barnehagene nok barnehagelærere til å være innafor reglene. Det er seks prosent færre enn i 2021. Skal barnehagene oppfylle pedagognormen (se faktaboks), vil de trenge over 2800 fle e årsverk.

Udirs tall viser at i en rekke storkommuner har under en tredjedel av barnehagene nok barnehagelærere til å oppfylle lovkravet.

I dag oppfyller bare halvparten av Hammerfests totalt 13 barnehager normen, trass

i at kommunen allerede tilbyr garantilønn på 20 000 kroner over tariff lønn i alle barnehagene. I Kvalsund får de ansatte til og med 40 000 kroner over tariff. I tillegg får alle ansatte en signeringsbonus på 50 000 kroner om de binder seg for to år. Det siste tiltaket, fi edagersuka, skal i første omgang testes ut i tre år.

Fungerer det, kan det bli en permanent ordning.

– Blir ordningen en suksess, kan det bli aktuelt å utvide den til fle e eller alle barnehagene i Hammerfest, sier kommunalsjef for oppvekst og kultur, Arve Solvi Paulsen, i en pressemelding.

Styrer Ina Charlotte Øien, sender en takk til foreldre og politikere for å ta situasjonen alvorlig. Etter stengingen i januar klaget foreldrene kommunen til statsforvalteren.

– Vi har en engasjert foreldregruppe. De står på for barnas beste og for oss ansatte. Når vi må stenge, får det store konsekvenser for dem. Det er jo begrenset hvor mange fridager de kan ta fra jobb, sier Øien.

– Jeg tror deres engasjement har hjulpet mye for at politikerne skal se alvoret i situasjonen. Det gjorde de heldigvis.

Økt foreldre-engasjement

Den siste foreldreundersøkelsen viser at foresattes engasjement i nettopp bemanning har økt. Andelen som ikke er fornøyd med bemanningstettheten, er nå på 21 prosent, opp fem prosentpoeng fra 2022.

Tidligere i år skrev Utdanningsnytt om stadig fle e foreldre som kontakter Foreldreutvalget for barnehager (FUB) fordi de er bekymret

– Vi har egentlig drevet for halv maskin lenge. Sykefraværet er skyhøyt. Det økte til 53 prosent i desember i fjor, og det er ikke vikarer å oppdrive, sier Una Charlotte Øien, styrer i Kvalsund barnehage.

gi flere kolleger

for sikkerheten til barna i barnehagen. I 2023 mottok FUB 32 henvendelser om sikkerhetsbekymringer, en betydelig økning fra 14 året før.

– Dette er nok et tegn på at bemanningskrise begynner å gå ut over barna. Det er kanskje det som må til for at foreldre fle t skjønner

hvor ille det er, uttalte FUB-leder Tor-Eirik Rasmussen da.

Åpner lommeboka

I Bærum i Akershus troppet en foreldregjeng opp i kommunestyresalen i starten av mars

BEMANNINGSREGLENE

Bemanningsnormen krever at barnehagene skal ha minst én ansatt per tre barn under tre år og én ansatt per seks barn over tre år.

Normen for pedagogisk bemanning (pedagognormen) krever at barnehagen skal ha minst én pedagogisk leder per sju barn under tre år og én pedagogisk leder per fjorten barn over tre år.

Ifølge Utdanningsdirektoratet mangler man over 2800 barnehagelærere dersom alle barnehager skal oppfylle pedagognormen.

Hvorfor skal barnehagelærere nøye seg med enten god nok tid til å gjøre jobben sin, eller en rettferdig lønn?

Ann Mari Milo Lorentzen, nestleder i Utdanningsforbundet

med ett tydelig krav: Øk grunnbemanningen.

Og lokalpolitikere så ut til å skjønne alvorret. Nå innføres et eget rekrutteringsutvalg som skal bistå barnehagene med synliggjøring, omdømmebygging og rekruttering. I Oslo og Stavanger tester de ut sekstimersdag i to barnehager. I den foreløpige rapporten fra Oslo-prosjektet svarer de ansatte at kortere arbeidsdager har ført til at de trives bedre i jobben, opplever bedre helse og har mer overskudd.

– Stressnivået har gått drastisk ned, man har lengre tid til å hente seg inn, sier en av de ansatte i rapporten.

Andre kommuner åpner lommeboka i jakten på fle e medarbeidere.

Frøya kommune i Trøndelag lover alle nyanstatte med bachelorggrad en såkalt signeringsbonus på 80 000 kroner. En velkomstgave, kaller de det selv. I tillegg får barnehagelærere 35 000 kroner over tariff lønn.

Lebesby kommune i Finnmark har opprettet en bonusordning for å beholde og rekruttere lærere både i skole og barnehage. Der får de ansatte med rett utdanning og minst 80 prosent stilling utbetalt 80 000 kroner hvert andre år så lenge de jobber i kommunen.

– Det er en bonus som skal stimulere til at folk blir værende i jobben. Like viktig som å rekruttere er det å sørge for at vi beholder dem vi har fra før. Det vil igjen gjøre det lettere å rekruttere, sier ordfører Sigurd Kvammen Ra-faelen (Ap).

– Trengs mange virkemidler

Dette er musikk i ørene for Utdanningsforbundet sentralt. Nestleder Ann Mari Milo Lorentzen er ikke i tvil om at stadig fle e kommuner

har fått øynene opp for den kritiske bemanningssituasjonen mange barnehager står i.

– Jeg tror det skyldes at barnehagelærere og styrere har vært tydelige og formidlet i offentligheten de svært alvorlige konsekvensene det kan få for tilbudet til barna, i tillegg til at de ansatte ikke får gjort jobben sin og i verste fall sliter seg ut gjennom opplevelsen av å ikke strekke til, sier hun.

– Utdanningsforbundets to undersøkelser fra i fjor høst tror jeg har rystet mange.

I dem forteller barnehagelærere blant annet at plantiden sjelden strekker til. To av tre barnehagelærere må derfor jobbe gratis på fritiden om de skal få unna arbeidsoppgavene.

Lorentzen ønsker alle tiltak som kan bedre situasjonen velkommen.

– *Hva slags tiltak tror du har best effekt: lønn eller arbeidstid?*

– Jeg tror ikke det er enten eller, men begge deler. Lønnsnivået til barnehagelærere er skammelig lavt, og hvorfor skulle barnehagelærere nøye seg med enten god nok tid til å gjøre jobben sin, eller en rettferdig lønn? spør hun.

– Vi vet dessverre at opplevelsen av ikke å strekke til gjør at mange forlater et yrke som de egentlig opplever som verdens fi este. Skal vi løse dette, trengs det mange virkemidler. Utdanningsforbundet har sammen med regjeringen og de andre partene i sektoren gått sammen om en rekrutteringsstrategi. I den inngår arbeid både med lønn og arbeidstid. Jeg mener også at grunnbemanning må styrkes.

Mange nysgjerrige tar kontakt

Målet for Kvalsund barnehage i Hammerfest er å få ansatt i tre nye årsverk.

– Man ønsker jo at folk skal være på jobb, og at både de og ungene skal ha det godt her. Det har vært vanskelig å innfri, sier Una Charlotte Øien, styrer i Kvalsund barnehage.

– Så får vi se hvordan vi skal løse dette med fi edagersuker. I vedtaket fra kommunestyret står det at det skal være rullerende dager, sier styrer Una Charlotte Øien.

Hun har fått mange henvendelser fra nysgjerrige siden ordningen ble kjent, og kommu-

nen kan fortelle at det er blitt en god søkerbunke så langt.

- Det er bra! Jeg har troen, jeg, sier Øien.
- *Hvordan har det vært å være barnehagesty-
rer det siste året?*
- Det har vært tungt. Jeg skal innrømme det.

Man ønsker jo at folk skal være på jobb, og at både de og ungene skal ha det godt her. Det har vært vanskelig å innfri.

- *Firedagersuke i Hammerfest, sekstimersdag
i Oslo-barnehage, økt lønn i andre kommuner.
Tror du noe er på gang for barnehageansatte?*

- Jeg tenker i alle fall at alle disse tiltakene er viktige signaler til Stortinget om at de også må våkne. Barnehagen er barnas første stopp i utdanningssystemet vårt. Det er på høy tid at de ser oss og tar bemanningskrise på alvor.

Skulen er ikkje
berre keisam når
dei kan få lære
på nye måtar.

Ole Bjelland Jacobsen,
kontaktlærer

ELEVER MED STORT LÆRINGSPOTENSIAL

- 10-15 prosent av elevane i norske klasserom har stort læringspotensial. Dei lærer raskare og tileignar seg meir kompleks kunnskap enn jamaldrande.
- 2-5 prosent av elevane har ekstraordinært læringspotensial. Dei kan lære særdeles raskt og ligg ofte svært langt framfor jamaldrande.

Barn med stort og ekstraordinært læringspotensial har to felles kjenneteikn:

- Dei treng opplæring på eit fagleg nivå langt over gjennomsnittet for alderen.
- Manglande oppfølging kan føre til åtferdsproblem og utfordringar av sosial og emosjonell art.

Kjelder: NLA Høgskulen og Bergen kommune

Garnes skule i Bergen prøver å gjere undervisninga betre for elevar med stort læringspotensial. Kontaktlærer Ole Bjelland Jacobsen meiner det har gitt lærarane eit endra tankesett.

Satsar på meir fag

Ved Garnes skule skifta dei fokus frå dei som strever med læring, til å gje fleire meir avansert stoff. Det har alle tent på.

Tekst: Laila Borge Foto: Eivind Senneset

Etter at femteklassingen Malvin Olai Myklebust valde høgare vanskegrad i matematikken, merka han at faget blei gøyare.

– Eg har likt veldig godt å få fleire utfordringar, seier han.

Og nettopp dette var teorien til forskargruppa ved NLA Høgskolen, som i 2016 begynte å jobbe med tilpassa opplæring for elevar med stort læringspotensial.

– Meir fag, meir avansert stoff og større faglege utfordringar kan vere vegen til høgare trivsel og betre sosial funksjon for ein del elevar, seier Inge Andersland, som leidet NLA-forskargruppa. Han er førsteamanuensis i religion, livssyn og etikk (RLE) ved Høgskulen på Vestlandet.

Nøkternt mål

Garnes skule var ein av to Bergen-skular som gjennom eit toårig Dekomp-prosjekt (Desentralisert ordning for kompetanseutvikling)

samarbeidde med NLA Høgskolen om å utvikle undervisning spesielt tilrettelagt for elevar med stort læringspotensial. Skulen sette seg eit nøkternt mål: På to år skulle dei bli litt betre i å tilpasse til elevar med stort læringspotensial – og det trudde dei alle elevane ville tene på.

– Det målet hjelpte oss til å senke skuldrene, seier Ole Bjelland Jacobsen, kontaktlærer på 7. trinn.

Han føler ikkje at prosjektet har revolusjonert korleis han underviser. Det er heller snakk om små justeringar. Samtidig merker han at han og dei andre lærarane har fått eit endra tankesett, både når dei prøver å forstå elevane, og når dei planlegg undervisninga.

Karianne Ekeberg Garnes, kontaktlærer på 3. trinn, seier seg einig.

– Før har vi hatt absolutt mest fokus på dei som strever med læring. Det er fleire ting vi gjer annleis no, spesielt det at vi tenkjer meir på at elevane kan ha stort læringspotensial, seier ho.

– Elevane kan skilje seg ut på eitt eller anna vis. Dei kan vere rastlause, lære på ein annan måte, vere kritiske, kjede seg, ramsar ho opp.

Jacobsen fortel om korleis elevane kan tenkje annleis og løyse ting på heilt andre måtar enn det som er venta.

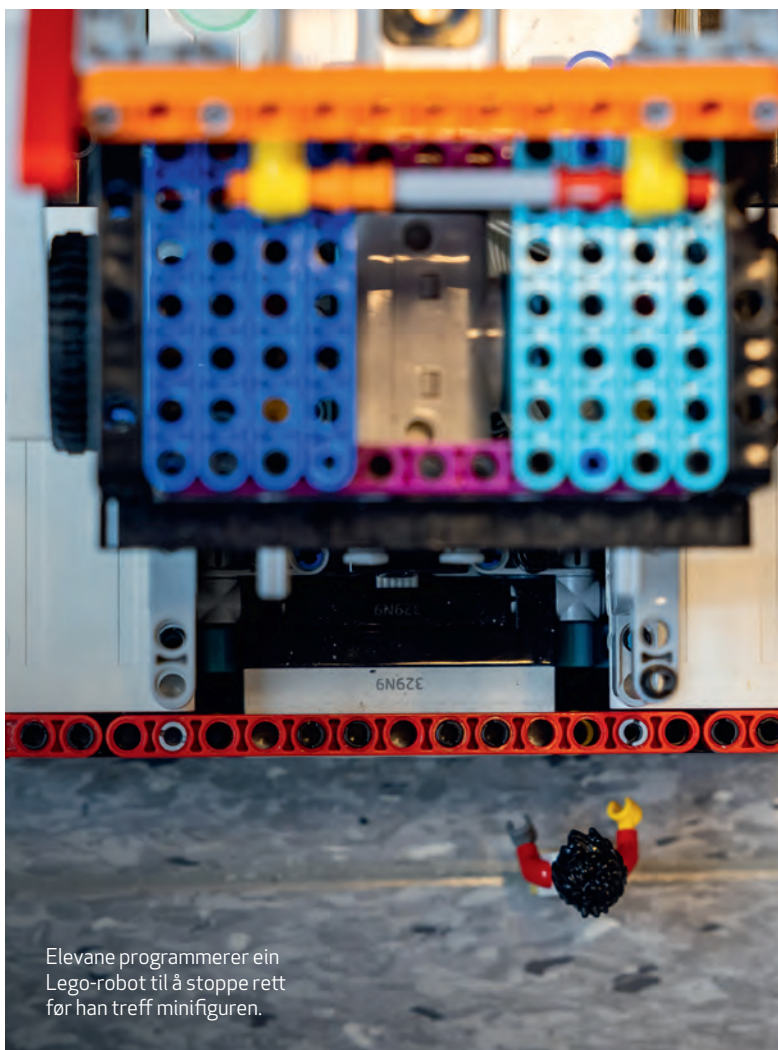
– For all del, gjer det på din måte, seier han til elevane då.

Nokre gongar lar han elevane sjølv velje om dei vil følgje undervisninga eller lære seg stoffet på eiga hand.

Godtar at elevane veit meir enn dei

Lærarane lar gjerne elevane med stort læringspotensial gå fort fram, droppe repetering og fordjupe seg i tema dei interesserer seg for. Dei er trygge på at elevane vil nå måla i læreplanen på sitt eige vis.

For lærarane kan dette også bety å akseptere at elevane kan meir enn dei på enkelte områder. Tidlegare kunne det opplevast ubehageleg

Eg trur vi finn heilt andre born enn ein skulle tru.

Synnøve Hjertaker, rektor

når elevane sette lærarane fast med avanserte spørsmål. No ser dei heller på elevane som oppriktig nysgjerrige.

– Eg trur dei blir møtt på ein meir positiv måte av alle lærarane her no, seier rektor Synnøve Hjertaker på Garnes skule.

I staden for å bli stressa av vanskelege spørsmål frå elevane, forsøker lærarane å svare med undring og opne spørsmål.

Elevar fekk nytt syn på skulen

Den nye tilnærminga kan vere til god hjelp for lærarane i prosjektet «algoritmiske veker», som Garnes skule har kvar haust. Då jobbar elevane med algoritmisk tenking; å løyse komplekse

problem ved å dele dei i mange små oppgåver. Elevar med stort læringspotensial kan jobbe med meir komplekse oppgåver og løysingar, til dømes innan programmering.

– Der kan eg veldig lite, så då let eg elevane styre det sjølv, seier kontaktlærer Jacobsen.

Han har merkt tydeleg endring hos enkelte elevar som har fått tilrettelegging for stort læringspotensial.

– Eg trur at dette har opna ei dør til ei ny verd for nokon. Eg merkar at dei ser på skulen på ein annan måte enn før. Skulen er ikkje berre keisam når dei kan få lære på nye måtar.

Maren Falkanger er representant i foreldrerådets arbeidsutval (FAU). Ho har born på 1.

FEM ULIKE ELEVTYPER

Barn med stort læringspotensial kan vere svært ulike. Fem vanlege typar er:

- **Den suksessfulle:** Tilpassar seg skulen sine krav og har gode resultat. Dei kjedar seg ofte og kan meir enn dei får vist.
- **Den utfordrande:** Kreativ og lite innstilt på å tilpasse seg. Utfordrar læraren i klasserommet. Har ofte eit negativt sjølvbilde.
- **Den skjulte:** Skjuler evnene sine for ikkje å skilje seg ut i elevgruppa.
- **Dropouten:** Har mista trua på at dei vaksne på skulen ser dei og kan møte dei. Er fråverande, anten fysisk eller mentalt.
- **Den dobbelteksepsjonelle:** Har ein funksjonsvanske eller lærevanske i tillegg til stort læringspotensial. Nokon gongar skjuler vansken potentialet – andre gongar er det omvendt.

Kjelder: NLA Høgskulen og Bergen kommune

og 3. trinn på Garnes skule. Ho er sjølv lærar ved ein annan skule, og har difor lest litt om endringane som Garnes skule har gjort. Ho er glad for at skulen har lagt vekt på at tilrettelegginga skal vere inkluderande for alle elevane.

– Som foreldre vil vi jo at borna skal ha høve til å verte inkludert i fellesskapet, både sosialt og fagleg. Vi vil at dei skal ha det fint, og at dei skal bli sett. Når lærarane blir kjent med borna og jobbar med læringsmiljøet, trur eg skulen blir ein fin stad å vere, seier ho.

Rektor Synnøve Hjertaker fortel at det har vore viktig at elevane med stort læringspotensial ikkje skulle få eit heilt eige opplegg.

– Det ville gå ut over tilhørsla deira i grup-

pa, og det ville vore arbeidskrevjande for lærarane, påpeiker ho.

– Trur det kan brukast av alle skular

Hjertaker presiserer at skulen i lang tid har hatt gjennomsnittlege resultat på nasjonale prøvar og kome godt ut i Elevundersøkelsen. Men då dei i fellesskap analyserte resultatane sine, hadde dei ein hypotese om at dei kunne utfordre dei flei kaste elevane meir. Dei mangla kunnskap om korleis dei kunne gjere det. Difor ønskte dei å vere med i NLA Høgskolen sitt Dekomp-prosjekt.

Inge Andersland fortel at samarbeidet med skulane har vore noko av det mest lærerike

han har jobba med som lærarutdannar.

– Vi har opplevd ekte samskaping. Det kjennest som vi er i kjernen av det Dekomp-ordninga skal vere, seier han.

Bergen kommune sin nye rettleiar om temaet, som er laga av lærarar og leiarar frå Garnes og Ulsetskogen skule, er no delt med alle skulane i Bergen.

Andersland har tatt metodane inn i grunnskulelærarutdanninga ved Høgskulen på Vestlandet, og no samarbeider han med nye skular for å lære meir om temaet. Andersland og Hjertaker har òg delt erfaringane på ein konferanse i Sverige.

– Eg trur alle skular kan bruke delar av det

Lærarane må prøve forskjellige ting og sjå kva kvar enkelt elev tener på.

Inge Andersland, forskar

Garnes skule har gjort. Det krev lokal tilarbeiding, og det er lærarar gode til, seier han.

– Andre born enn ein skulle tru

I rettleiaren finn ein informasjon om identifiisering, pedagogiske grep, undervisningsopplegg og skuleleiing.

Det første skulen gjer, er å forsøke å fange opp dei elevane som faktisk har stort læringspotensial. Det treng ikkje vere heilt opplagt.

– Eg trur vi finn helt andre born enn ein skulle tru. Dette er ikkje nødvendigvis skulefli ke born. Nokon av dei føler seg dumme fordi dei tenkjer så annleis enn andre, seier Hjertaker.

– Jo meir vi jobbar med dette, jo meir handlar det om psykisk helse. Born med stort læringspotensial har det ofte vanskeleg. Det kan vere mange grunnar til at born har det vanskeleg, men stort læringspotensial bør bli ein del av forklaringsmodellen. Mitt mål er at dette blir ei mogleg forklaring som alle grip til tidleg, seier ho.

Ho merkar at lærarane på Garnes skule har dette med seg i underbevisstheita heile tida no. Det har endra måten dei møter elevane på.

Prøver ulik tilrettelegging

Inge Andersland, som leia forskargruppa, trur at det opnar ei ny dør for lærarane når dei blir

bevisste på at stort læringspotensial kan vere årsaka til at enkelte elevar har det vanskeleg. Bak denne døra har dei ei rekkje måtar å tilpasse undervisninga for elevane.

– Eg har ei «spagetti på veggen»-tilnærming til det. Lærarane må prøve forskjellige ting og sjå kva kvar enkelt elev tener på, seier Andersland.

Så snart lærarane har mistanke om stort læringspotensial hos ein elev, kan dei begynne å leggje undervisninga til rette for dette.

Viser det seg at dei tok feil, kan dei avslutte tilpassinga utan at det har skjedd nokon skade. Den einaste tilrettelegginga som dei ikkje testar ut på kven som helst, er å droppe repetisjon. Repetisjon på for lågt nivå er noko som kan øydeleggje motivasjonen hos dei med stort læringspotensial, medan det er viktig for dei som er på rett fagleg nivå.

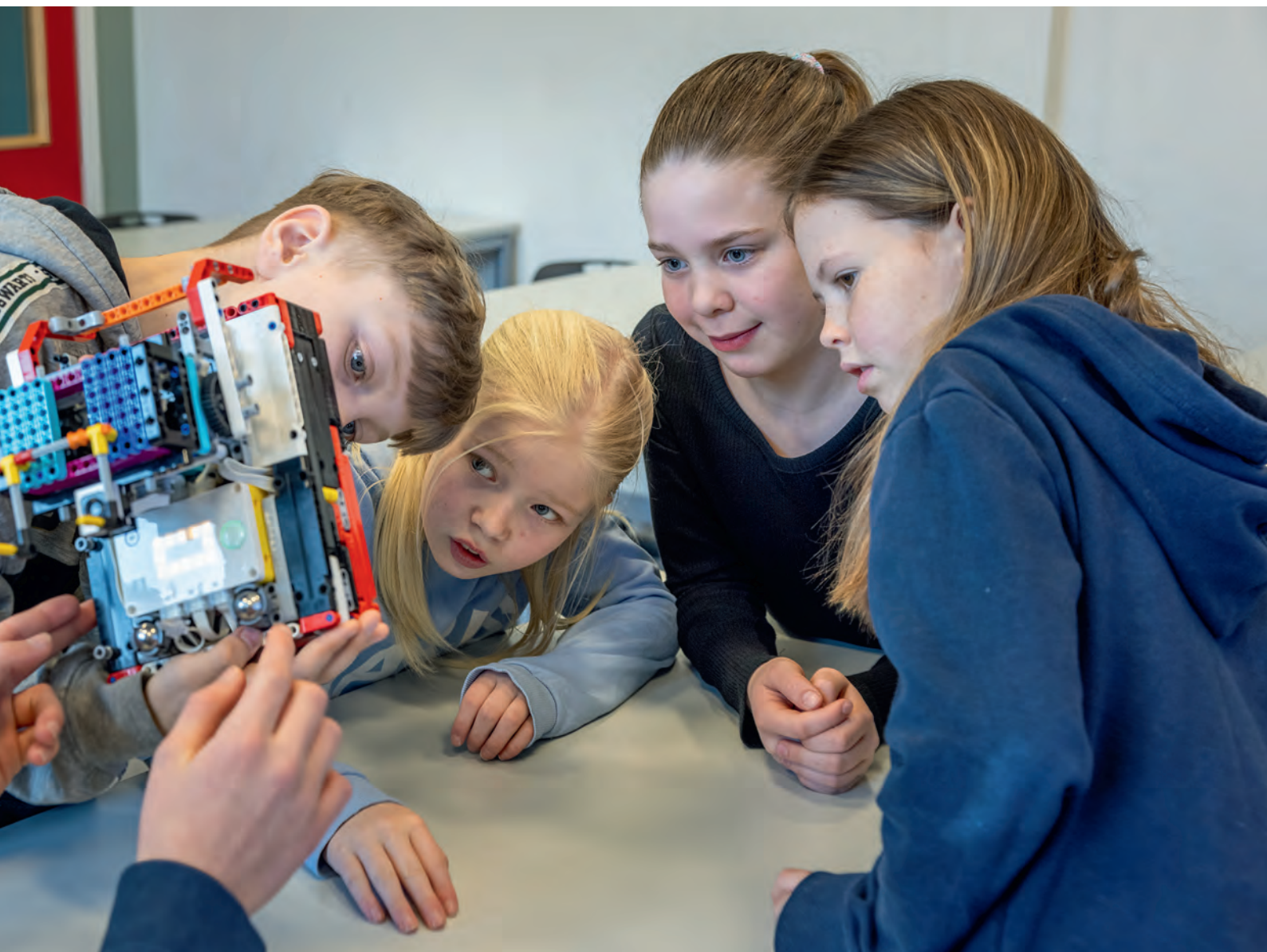
Elevane bidreg sjølv

Andersland har vore opptatt av å finne metodar som er berekraftige for eit heilt vanleg lærarkollegium. Tilrettelegginga skal ikkje føre til at lærarane slit seg ut: – Eg trur det handlar om å ha variasjon i nivået og forma på undervisninga. Elevane kan sjølv bidra til å finne rett nivå, og vere med på samtaler om kva dei bør bruke tida si på, seier han.

– Viss klassen kan bli eit utforskande fellesskap der elevane trer fram og får meir ansvar

Malvin Myklebust (fra v.), Ada Korsen Brekke, Sofie Orvedal-Osborne og Sanne Djønne gjer seg kjende med Lego-roboten.

for å setje sitt preg på undervisninga – då trur eg at skulekvardagen kan bli spennande og interessant, legg han til.

I prosjektet har Garnes skule og NLA Høgskolen utvikla såkalla LIST-oppgåver, frå Nasjonalt senter for matematikk i opplæringa, for alle fag; oppgåver med lav inngangsterskel og stor takhøgde.

Dei bruker ofte rike, opne oppgåver. Ifølgje Inge Andersland tilbyr desse flei e vegar til svaret. Dei lar elevar utforske strategiar og metodar for å finne løysingar. Oppgåvene søkjer tilknytning til verkelege situasjonar. Elevane vert utfordra til å grunngje vala sine, forklare

tenkinga og diskutere løysingane med andre.

– Alle kan sitje i same klasserom og jobbe med same oppgåve, men løyse oppgåvene på heilt ulike måtar, seier rektor Hjertaker.

Lærarane bruker ofte variert igangsetjing. Medan nokon starter med repetering, kan andre gå på nett for å utforske nye tema.

Mange elevar har oppgåver for høgare trinn i enkelte fag. Nokre elevar hospiterer på høgare trinn. Dei har også auka bruken av aldersblanda grupper.

I ekspertrapporten «Et jevnere utdanningsløp» vart det anbefalt auka bruk av midlertidig inndeling i små grupper basert på faglig nivå,

noko som og har blitt meir vanleg på Garnes skule.

Rom for alle

– Dette meiner eg er å ta prinsippet om fellesskulen på alvor. Skal skulen vere for alle, må vi inkludere desse elevane også. I min fellesskulevisjon er det rom for veldig mange ulike typar elevar, seier Inge Andersland.

Han legg til at elevar med stort læringspotensial er ei veldig variert gruppe.

– Eg vil gjerne bidra til ein skule der elevane blir vande til at dei er forskjellige, men at alle er like verdifulle.

Ein skule der lærarane har fri når dei har fri

**Rektor Monica Bøhmer har sett klare grenser for når og korleis føresette kan kontakte lærarane.
– Dei kan ikkje vere tilgjengelege døgnet rundt, seier ho.**

Tekst: Marita Liabø Foto: Egil Aardal

Då Monica Bøhmer blei rektor ved Brandsøy skule ved Florø hausten 2022, gjekk ho inn for at lærarane ikkje skal ha heim-skule-samarbeid i helgene og etter klokka 17 på kvardagane.

Men ho såg fort at så lenge lærarane brukte sin eigen telefon når dei kommuniserte med elevar og føresette, blei det vanskeleg å kople heilt av.

– Derfor kjøpte vi inn arbeidstelefonar til kvar klasse, fortel ho.

Viss dei føresette vil ringe ein lærar, skal dei bruke dette nummeret, som er i bruk mellom klokka 8 og 17. Enkelte lærarar tar telefonen med seg heim, andre er på skulen til klokka er fem, og lar telefonen liggje igjen når dei går.

– Lærarane har fått flei e og flei e arbeidsoppgåver. Då er det desto viktigare at dei har fri når dei har fri. Vi har 105 elevar som vi skal ta vare på. Då må vi òg verne om dei tilsette. Skal vi ta vare på helsa deira, kan dei ikkje vere tilgjengelege døgnet rundt, seier Monica Bøhmer.

Rektoren fortel at det var ikkje alle lærarane som hoppa av glede då ordninga blei innført.

– Det som er viktig, er at alle er lojale mot tiltaket. Det kan ikkje vere slik at ein lærar er tilgjengeleg på kveldstid, mens andre ikkje er det, seier Bøhmer, som legg at mange trivst med å ta arbeidet med seg heim, og at det skal vere lov.

Opp til rektor

Både Aase Aarseth Ulriksen, som er leiar i Utdanningsforbundet Kinn, og Sonja Olsen, som

er hovudtillitsvald, skryter av ordninga.

Olsen fortel om ein kollega ved Brandsøy skule som nyleg sa, litt overraska: «Eg har ikkje fått ein telefon utanom arbeidstid dette skuleåret.» Før hende det titt og ofte at nokon tok kontakt på kveldstid.

I mange andre yrke er det sjølvsagt at ein ikkje «er på» etter at ein har gått frå jobb. Sjukepleiarar, for eksempel, har ikkje kontakt med pasientar eller pårørande når dei er heime i lag med familien. Ulriksen meiner det er viktig at dei tilsette bruker appen IST eller ein team- eller klassetelefon når dei kommuniserer med elevar og føresette, og ikkje sin eigen private telefon.

– Brandsøy skule er den einaste skulen i

Kinn kommune som har innført ordninga, men vi jobbar for at flei e skular skal følgje etter.

Men sjølv om Utdanningsforbundet, dei tillitsvalde og lærarane ønsker å innføre faste rutinar, er det rektoren ved skulen som tar avgjerda, påpeikar Ulriksen.

På lag med foreldra

Også leiaren for foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU) ved Brandsøy skule, Ida Belinda Lillefosse Lillenes, er nøgd med tiltaket.

– Så vidt eg veit, har det ikkje komme innvendingar. Alle er innforståtte med at viss ein vil gi ein lærar beskjed om noko på kveldstid, bruker ein IST.

Lillenes, som har vore FAU-leiar sidan ordninga blei innført, understrekar at ho ikkje kan svare på vegner av alle føresette ved skulen.

– Personleg er eg bevisst på at også lærarar skal ha fritid, seier ho.

Rektor Bøhmer på si side understrekar at skulen ikkje vil leggje restriksjonar på dei føresette.

– Vi spelar på lag med foreldra. Vi har eit godt skule-heim-samarbeid og vil på ingen måte avgrense det. Det er noko av det viktigaste vi driv med. Vi vil berre avgrense tida det skjer på.

Helsevern

Ifølgje Arbeidslivsbarometeret jobbar 67 prosent av dei offentleg tilsette heimanfrå, og 29

Lærarane ved Brandsøy skule har fått egne jobbtelefonar, som ikkje skal vere i bruk etter klokka 17.

– Vi har 105 elevar som vi skal ta vare på. Då må vi òg verne om dei tilsette, seier Monica Bøhmer, rektor ved Brandsøy skule.

prosent jobbar utanom arbeidstid flei e dagar i veka.

For tida gjennomfører Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) undersøkingar for å fin e ut korleis det å jobbe heimanfrå påverkar helsa. I delstudien Flex-IT har forskarane intervjuja lærarar, og det viser seg at dei kommuniserer

med elevar både på kveldstid og i helgene.

Det kjem òg fram at norske skular manglar retningslinjer for kva tid og korleis dei tilsette skal vere tilgjengelege for elevar og føresette.

I intervjuja sa lærarane at dei svarte elevane fordi dei fortente å bli tekne på alvor. Somme fortalde at dei svarer både på faglege og per-

sonlege spørsmål frå elevane heilt fram til dei legg seg om kvelden.

– Det er ikkje arbeidsgjevar som har sagt til dei at dei skal vere så tilgjengelege. Men dei har heller ikkje sagt at dei ikkje skal vere det, sa prosjektleiar Tanja Haraldsdottir Nordberg til Forskning.no i fjor.

Det som er viktig, er at alle er lojale mot tiltaket. Det kan ikkje vere slik at éin lærar er tilgjengeleg på kveldstid, mens andre ikkje er det.

Anna Rogstad
Kampen for en mer praktisk skole
En pedagogisk biografi
Av Willy Aagre
Fagbokforlaget
279 sider

En kort introduksjon til Sovjetunionen
Av Kåre Johan Mjør
Cappelen Damm Akademisk
230 sider

Norges fremste skolepolitiske inf

Endelig er det kommet en biografi om pedagogen, organisasjonslederen og lærebokforfatteren Anna Rogstad.

Anmelder: Jan Oscar Bodøgaard, historiker

Vi er nok flere som har levd i den tro at Norges første kvinnelige stortingsrepresentant, Anna Rogstad, kom fra Høyre. Gjennom Willy Aagres biografi om henne er dette nå korrigert: Anna Rogstad kom fra Frisinnede Venstre, riktignok i valgsamarbeid med Høyre, da hun i 1911 møtte som vararepresentant.

Det er imidlertid hennes mangeårige virke som pedagog, organisasjonsleder og lærebokforfatter Aagre legger vekt på her. Han er professor emeritus i pedagogikk, og han har et sikkert grep på fremstillinga. Han går kronologisk til verks, fra Rogstads barndom ved Randsfjorden, ungdomstida i Trondheim, til hennes yrkesaktive år i Kristiania/Oslo. Samtidig tar han inn forhold som bidrar til forståelse av Anna Rogdes pedagogiske

engasjement, og hans bruk av historiske kilder gir fremstillinga både nærhet og perspektiv.

Det var først og fremst i folkeskolen, deretter i «fortsettelsesskolen», eller framhaldsskolen som benevnelsen ble senere, Rogstad arbeidet. Det ble i alt 50 år, fra starten som syttenårig lærer ved en gutteskole i Trondheim til hun rundet av i 1923 som bestyrer ved Kristiania kommunale fortsettelsesskole for piker. Slik hadde hun solid bakgrunn når hun løftet frem behovet for å gi unge jenter en praktisk rettet utdanning.

Gjennom Kvinnestemmerettsforeningen var Anna Rogstad aktiv i kvinnebevegelsen, og hun hadde ledende tillitsverv i Norges Lærerforening og Norges Lærerinneforbund. Der satte hun de kvinnelige lærernes utdanning, lønn og arbeidsforhold øverst på dagsorden.

Utopi-staten som gikk i oppløsning

Kåre Johan Mjør gir leserne et klargjørende tilbakeblikk på Sovjetunionen.

Anmelder: Jan Oscar Bodøgaard

Cappelen Damm Akademisks serie En kort introduksjon ... skal ifølge forlaget gi «faglig oppdaterte innføringer i sentrale temaer innenfor norsk og internasjonal historie», og når Sovjetunionen er temaet, er Kåre Johan Mjør godt kvalifisert. Han har en doktorgrad om russisk historiografi og er blant annet førstelektor i russisk ved Universitetet i Bergen.

Innledningsvis fremholder Mjør at han vil forsøke «å framstilla Sovjetunionen som fortid. Slik «det egentlig var». Det er en oppgave som er utfordrende, så sammensatt og motsetningsfylt som Sovjetunionen var. På den ene side skulle arbeiderklassen i Sovjetunionen, ledet av kommunistpartiet, opprette «proletariatets diktatur» for å kunne realisere det klasseløse samfunnet. Men snarere ble det partiet som kom til å utøve diktatur over proletariatet. På den annen side var Sovjetunionen en stat der tidligere undertrykte nasjoner skulle kunne realisere sine kulturelle

egenarter, og ifølge Mjør var ikke den sovjetiske nasjonsbygginga mislykket.

Det er langt på vei rundt disse to perspektivene Mjør bygger sin drøfting av sentrale utviklingstrekk ved Sovjetunionens historie og samfunn. Det er viktig å ha seg bevisst at Sovjetunionen var mer enn Russland. Det var i alt fire sovjetrepublikker som i 1922 opprettet Unionen av sosialistiske sovjetrepublikker; den russiske, den ukrainske, den belarusiske og den transkaukasiske føderative sovjetrepublikken (Georgia Armenia og Aserbajdsjan).

Mjør gir ei god fremstilling av disse fire republikkenes mangslungne veier til unionsdannelsen i 1922, og hvordan unionen ble utvidet. I 1991 erklærte de i alt 15 unionsrepublikkene seg som uavhengige stater. Om Sovjetunionen dermed var historie, var det én av de femten, Russland, som tok sikte på å ta den plassen i verden som Sovjet hadde hatt. I dette systemet var det indre spenninger, påpeker Mjør. Lå innbyggernes loja-

Influenser

Partipolitikk mente hun derimot begrenset individets uavhengighet. Trolig var det derfor hun valgte å bli medlem av Frisinnede Venstre, opprettet i 1909, nesten uten partiapparat. For Rogstad var det sakene, ikke partiet, som var viktigst, og i 1917 gikk hun inn i Arbeiderpartiet, da hun mente de øvrige partiene sviktet skolen.

Gjennom store deler av sitt voksne liv bodde Rogstad sammen med ei eldre søster, og med ei god venninne, lærerkollega og meningsfelle som nærmeste nabo. Slik hadde hun en arena for å prøve ut de mange artiklene og lærebøkene som kom fra hennes hånd.

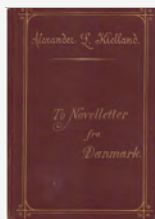
I 2013 satte VG opp ei rangering av Norges viktigste kvinner etter 1814. Her ble Rogstad nr. 11. Hun kom på tredjeplass innenfor kvinnesaken, og på topp på skoleområdet. Det hersker altså ingen tvil om Anna Rogstads betydning som «sin tids skolepolitiske influenser». Det er på tide at en biografisk fremstilling av Anna Rogstads pedagogiske virke har kommet mellom to permer.

litet hos nasjonen eller hos unionen? Og hvordan kunne utopien om arbeiderparadiset bli til Josef Stalins terrorregime? Forfattere og kunstnere responderte på denne utviklinga, fra å hylle den nye sovjetstaten til å advare mot ensretting. Mjør skal her ha ros for å bringe frem dette perspektivet, det bidrar også til at boka er velegnet til bruk i skolen, ikke bare i historie og samfunnsfag, men også i litteratur og kunst.

Sovjetunionens utvikling har Mjør organisert tematisk, i kapitler som «Stalinismen», «Tøvær» og «Perestrojka, glasnost, demokratisering». Dette er et fornuftig grep ved at årsaksforhold og konsekvenser da trer tydelig frem, dessuten har Mjør et overordnet perspektiv som binder den historiske utviklinga sammen.

Underveis formidler Mjør innsikt i forhold som peker frem mot dagens situasjon i den tidligere Sovjetunionen, så som krigen i Ukraina, og bakgrunnen til at Vladimir Putin har den oppfatning at oppløsninga av Sovjetunionen ikke bare var tap av land og internasjonal innflytelse, men også av en opparbeidet russisk, historisk arv.

MINE FAVORITTER

Karen

Av Alexander L. Kielland (1882)
novelle

Novelle som skaper nysgjerrige detektiver

Elevene anså «Karen» av Alexander Kielland som et mysterium første gangen de leste teksten, men etter hvert oppdaget de flere ledetråder i novella. Mestringsfølelsen var stor da brikkene falt på plass, og novella skapte en engasjert debatt i klasserommet. Litteraturhistorie ble plutselig spennende!

Constance Ring

Av Amalie Skram (1885)
roman

Provoserende og urettferdig

Etter at jeg hadde lest ferdig «Constance Ring» av Amalie Skram, satt jeg igjen med mange inntrykk. Skildringene av ekteskap, seksualitet, maktforhold, moral og menneskenes skjebne er beskrevet på en slik måte at boka blir hos deg lenge etter at du har lest den ferdig.

To søstre

Av Åsne Seierstad (2017)
faglitteratur

Ungdom og ekstremisme

Hva er det som gjør at ungdommer finner veien inn i ekstremisme? Det har Åsne Seierstad utforsket i boka «To søstre». Boka er et viktig bidrag i litteraturen for å kunne reflektere over hva vi som samfunn kan gjøre for å forebygge radikalisering og ekstremisme.

Ragnhild Rennan

Lærer ved Halsen ungdomsskole i Stjørdal

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom).

Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

TEKNOLOGI

Det levende ordet

Har du vært på konferanse eller seminar i det siste?
Da har du sikkert opplevd *kraftpekeren*.

Du vet det dataprogrammet der fargerike grafer, bilder og tekst seiler inn på lerretet, mens foredragsholderen styrer alt fra sin datamaskin.

Nesten alle bruker PowerPoint i dag. Fra innlegg på årsmøtet i borettslaget til arbeidsoppgaver på skolen. I noen amerikanske kirker bruker også prester den nye teknologien. Lignelsen om den barmhjertige samaritan ledsages av bilder fra «Leger uten grenser», og når Moses og den brennende tornebusken omtales, flammer det også opp på storskjermen. Intet overlates til fantasien!

I begynnelsen

I begynnelsen var fortellingen. Om hvordan verden ble til, hvordan menneskene ble skapt, hvordan ondskapen oppsto, hva som er meningen med livet - og hva som kommer etter. «I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden. Jorden var

øde og tom, og mørke lå over havdypet.» Eller: «Kringla heimsins – den runde jordskiven – som menneskene bor på, er mye innskåret av havet, store bukter går fra uthavet inn i landet.» (Snorre Sturlason) Eller: «Det var en gang en konge og ei dronning ...» Eller juleevangeliet, som Pär Lagerkvist har kalt det vakreste som er skrevet: «Og det skjedde i de dager ...» Noen forteller – og plutselig skjer underet; ord flakker gjennom hjernens labyrint og blir til bilder. Nye virkeligheter kommer til syne, bortenfor her og nå. Tid og rom oppheves. Vi reiser verden rundt, selv om vi må være der vi er. Vi seiler i en sivbåt på Nilen, vi drar vestover i viking – eller vi møter Pippi Langstrømpe og Emil i Lønneberget. Mennesker som levde for lenge siden, enten i virkeligheten eller i diktningen, står plutselig lys levende foran oss. Der og da blir her og nå.

**Meningene
dine er viktige
for oss!**

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no

Foto: Adobe Stock

Den lysende skjermen legger seg som en elektronisk hinne mellom meg og mennesket som kanskje har noe viktig på hjertet, men som tror budskapet må på sølvskjerm for å nå fram.

elektronisk hinne mellom meg og mennesket som kanskje har noe viktig på hjertet, men som tror budskapet må på sølvskjerm for å nå fram.

Hvorfor dette overforbruket av PowerPoint-presentasjoner? Noe skyldes selvfølgelig fascinasjonen for moderne teknologi. Dessuten gir det kanskje en viss status å komme slentrende med foredraget i en minnepinne rundt halsen.

Den viktigste grunnen er nok at vi undervurderer det levende ordets billedskapende evne. Det som kan framkalle situasjoner mer fargerike og frodige enn noen PowerPoint-presentasjon. Tenk på folkeeventyrene, på Martin Luther Kings taler, på Alf Prøysens fortellinger i radioen. Ordene nådde fram fordi de var ekte og umiddelbare, stemmen var levende og engasjert. Inne i oss spiltes fargefilmer det ville ha kostet millioner kroner å lage. Vi så det som ble sagt. Et mysterium så stort at det får månereiser til å blekne. Og vi fikk det gratis gjennom fortellingene.

Leve, for å fortelle

Slik åpner dikteren Gabriel Garcia Márquez sin selvbiografi «Leve, for å fortelle» (2002): «Et liv er ikke det som har hendt et menneske, men hva en husker og hvordan en husker det.» Så begynner han å fortelle. Noe av det som formet ham som forfatter, var bestemorens fortellinger. Det mulige og virkelige ble blandet med det fantastiske og usannsynlige. Nå vil han undersøke hva som faktisk hendte. Imidlertid forskyves minnene, som berglagene under et jordskjelv. Fortellingen om livet følger andre regler og er bundet av andre konvensjoner enn livet selv.

Dess eldre jeg blir, dess mer overbevist er jeg om at våre liv er fortellinger som former, fastholder og fortolker våre erfaringer. Hendelser er på en måte meningsløse inntil de har funnet sin plass i en fortelling. Vi må fortelle om oss selv for å forstå oss selv. Når vi forteller, gjenopplever vi det vi opplevde. Ikke slik det var i virkeligheten, men slik vi husker det og forteller om det. For der livet er

kaotisk og usammenhengende, er fortellingen om livet strukturert og meningsfull. På vår vandring gjennom årene reviderer vi våre livshistorier ut fra nye erfaringer. Da dukker nye minner opp. Vi skaper minnene, og minnene skaper oss.

Hva skjedde? spør vi når barnet kommer gråtende inn. Barnet forteller, hikstende ord i gråten fossende elv. Forsiktig beveger vi oss utover, ord for ord. Barnet forteller mer. Nå er vi forbi de farlige strykene, hikstene stilner. Fortellingen bærer barnet over, snart er vi på trygg grunn.

Vi skal selvfølgelig også være klar over at fortellingen kan degenerere til billig moralisme og gi stor makt til dyktige demagoger. Makt til å forlede, fordumme eller skremme. Dessuten kan den personlige fortellingen aldri erstatte den politiske og kulturelle analysen.

Store og små fortellinger

Til alle tider og i alle kulturer har mennesker fortalt; rundt ildstedet, ved senga, i fiskebåten, på arbeidsmarkene. Disse fortellingene har formet identiteten til familier, folk og nasjoner. De har skapt et fellesskap på tvers av generasjoner. Fordi vi har hørt de samme fortellingene, har vi møtt de samme skikkelsene, reist langs de samme veiene, sovet under de samme stjernene. Når vi hører noe sammen, hører vi sammen. I fortellingene ligger også et budskap om hva som er rett eller galt, viktig eller uviktig, og det kan fortelles.

I tillegg til de store fortellingene har vi alle vår livshistorie, fortalt av foreldre og besteforeldre. Om da vi kom til verden, våre første ord, våre første skritt. Etter at vi trekker vårt siste sukk, fortelles vårt liv av venner, barn og barnebarn. Først når ingen forteller om oss lenger, er vi helt døde.

Det er denne tradisjonen den digitale teknologien ikke må fortrenge eller bringe til taushet.

Inge Eidsvåg

forfatter og tidligere rektor ved Nansenskolen, Norsk Humanistisk Akademi på Lillehammer

Den viktigste grunnen til overforbruket av PowerPoint-presentasjoner er nok at vi undervurderer hva ord kan skape, skriver Inge Eidsvåg.

Når foredragsholdere monterer opp sin datamaskin på talerstolen, ber jeg imidlertid til høyere makter om strømstans. Nei, jeg er ikke prinsipielt imot moderne kommunikasjonsteknologi. Skal en vise filmsnutter, statistikk, bilder eller kart, er PowerPoint utmerket.

Når teknologien stenger

PowerPoint brukes imidlertid altfor ofte også til å erstatte fortellingen. Da opplever jeg at teknologien stenger heller enn åpner. Spesielt når foreleseren står med ryggen mot publikum og i dunkelt lys leser opp fra lerretet. Som om halve forsamlingen ikke kan se og den andre halvparten ikke høre. Alt er programmert på forhånd. Det blir vanskelig for taleren å lytte seg inn i stemningen i salen, søke blikkene, se kroppsholdningene, endre fokus – for å kunne møtes i menneskelig kommunikasjon.

Da savner jeg nærværet, den personlige stemmen, det spontane engasjementet og improvisasjonen. Den lysende skjermen legger seg som en

MASKINLÆRING

Hvordan skal vi orientere oss i KI-landskapet?

Utdanningsdirektoratets råd om kunstig intelligens i skolen er midlertidige og lite forpliktende.

Mange har etterlyst sentrale retningslinjer for bruk av generativ kunstig intelligens (KI) i skolen. 29. februar kom omsider Utdanningsdirektoratet (Udir) med noen råd. Vi oppfatter disse som midlertidige, lite forpliktende og mer som en beskrivelse av nå-situasjonen enn råd som gir god veiledning og retning for lærernes arbeid. Vi er likevel enige i at dette er et vanskelig terreng å orientere seg i, særlig når kartet endres hele tiden, og kompassnåla ikke peker én vei. Nettopp derfor er det viktig at lærerne får den nødvendige støtten de etterspør når KI finner veien inn i

klasserommene.

Ifølge Udir skal rådene oppdateres når vi vet mer. Med det tempoet utviklingen har nå, er det for så vidt klokt ikke å låse rådene slik at det må en ny skuddårsdag til for å gjøre endringer. Vi mener likevel at det må være mulig å komme fram til noe klarere og mer konkret enn for eksempel å snakke med elevene, variere opplæringen og skape en kultur for utprøving og evaluering. Alt dette gjør jo skolene, lederne og lærerne allerede. Det samme gjelder oppfordringen om at rådene skal tilpasses lokale forhold. De lokale forskjelle-

ne og utfordringene er jo nettopp det som skaper frustrasjon og som er noe av bakgrunnen for at det etterspørres felles retningslinjer.

Øystein Nilsen, avdelingsdirektør i Udir, har uttalt til NRK at det ikke vil komme retningslinjer fordi Udir ikke kan påta seg ansvaret og handlingsrommet som skoleeierne har. Selv om vi også har tillit til at de lokale partene samarbeider om bruk og håndtering av KI i skolen, mener vi dette er et omfattende ansvar å legge på den enkelte kommune og fylkeskommune alene. Vi er bekymret for at store forskjeller i tilgang på kompetanse og ressurser i Skole-Norge vil gi ulik praksis, og at dette også vil føre til ulikheter for elevene og deres kompetanse. Et annet aspekt er bruk av ressurser og tid om det skal utarbeides

DET LILLE EKSTRA

Gjennom kopieringsavtalen kan skolene supplere læremidlene ved å kopiere fra for eksempel bøker, aviser og innhold på internett. Slik kan lærerne tilpasse undervisningen, være oppdatert, dekke spesielle emner, søke inspirasjon eller skape en personlig vri på et opplegg.

*Vi snakker om «Det lille **ekstra**».*

Kopinor

Les mer på kopinor.no/skole

egne retningslinjer i 357 kommuner og 15 fylker. Profesjonen etterspør felles retningslinjer som gir rammer og støtte. Det er nødt til å komme fra sentralt hold, forankret gjennom godt partssamarbeid.

Debatten om KI i skolen tar mange retninger, og ofte handler det om hvordan KI kan brukes og ikke brukes, om muligheter og begrensninger og om hvordan man skal eller bør forholde seg til det. De store kjernespørsmålene, som hva vi vil med skolen nå som KI er her og hva innholdet i skolen skal være, kommer ofte mer i bakgrunnen. Det er viktig at vi diskuterer teknologiens rolle og om det er produktene og tekstene, eller om det er læringsprosessen ved å lese, tenke og skrive selv, som er målet. ChatGPT og andre verktøy kan for eksempel hjelpe elever med å komme i gang med en tekst, men bør de jobbe med ferdiggjennerte skriverammer, eller vil vi at de heller skal trene på å bruke egen fantasi og kreativitet? Vil det i framtiden være viktigere å lære å bruke KI-verktøy enn å lære å skrive selv?

Det beste i rådene fra Udir er at de slår fast at læreren er den pedagogiske lederen i klasserommet, og at læreren skal vurdere om, når og hvordan verktøy kan tas i bruk. Det er også bra at skoleledelsen oppfordres til å legge til rette for gode arenaer for pedagogisk refleksjon. Med felles retningslinjer om bruk av KI i skolen vil lærerne og lederne være bedre rustet til dette arbeidet.

Rådene kom for øvrig mens noen fylker fortsatt hadde vinterferie, og det er derfor fristende å tenke at Udir har tatt utgangspunkt i fjellvetreglene, som også er ni i tallet. Enkelte av dem passer nemlig nesten like godt til debatten om KI i skolen: Planlegg turen og meld fra hvor du går, ta med nødvendig utstyr, ta trygge veivalg, vit alltid hvor du er, vend i tide, det er ingen skam å snu, og ikke minst: Spar på kreftene og søk ly om nødvendig.

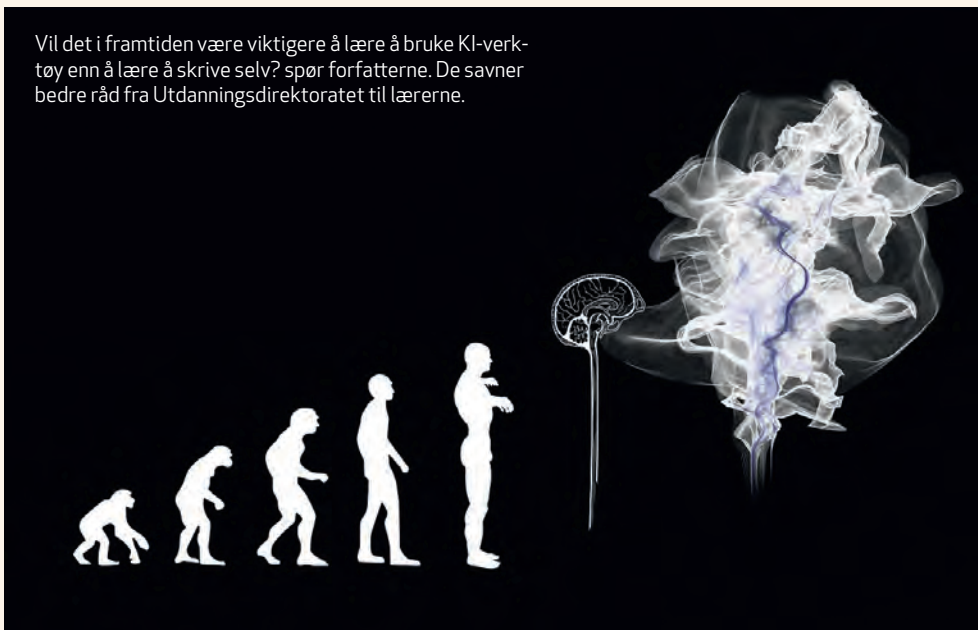
Linn Therese Myhrvold

sentralstyremedlem
leder for Kontaktforum grunnskole

Morten Skauen Sørmo

sentralstyremedlem og leder for Kontaktforum
videregående opplæring og fagskole

Vil det i framtiden være viktigere å lære å bruke KI-verktøy enn å lære å skrive selv? spør forfatterne. De savner bedre råd fra Utdanningsdirektoratet til lærerne.

Ill.foto: Gerd Almanna, Pixabay

KILROY

KLASSETURER OG STUDIETURER

Opplevelser over hele verden

Opplev noe utenom det vanlige på våre gruppeturer. Vi tilbyr klassikere som **Berlin, Roma & Krakow**, men hvorfor ikke prøve noe nytt? Tenk **USA, Cuba** eller **Sør-Korea!**

Med vår erfaring innen planleggingen av reiser for større grupper, åpner vi dørene til en verden av spennende reiser både i og utenfor **Europa**.

Skann & les mer
kilroy.no/studieturer

LEKTOR VERSUS ADJUNKT MED TILLEGG

Urimelig lønnsforskjell i grunnskolen

De jobber side om side som pedagoger i grunnskolen og har like lang utdanning, men lønnes ulikt. Erfarne, dyktige lærere med den «gamle» lærerutdanningen vil komme langt dårligere ut enn sine yngre kolleger som har tatt den «nye».

**Kronikk av
Anders Høgetveit**

grunnskolelærer
med fem års
utdanning,
Kristiansand

Illustrasjon
Tone Lileng

Ser man yrkeskarrieren under ett, vil livsløpsinntekten til en lektor og en adjunkt med tilleggsutdanning være stor. Dette fremstår som urimelig med tanke på at de utfører samme jobb i grunnskolen og har like lang utdanning (fem år).

Hva viser lønnstabellen?

Allerede som nyutdannet er forskjellen i årslønn på flere titalls tusen i året. Som erfaren pedagog med 16 års ansiennitet kommer en adjunkt med tilleggsutdanning seg opp til 654 700 kroner, mens 709 600 kroner er lektorens årslønn; altså en ganske markant lønnsforskjell for å utføre samme jobb i grunnskolen. Til felles har de også at de gjennomførte en grunnskolelærerutdanning.

I 2017 ble lærerutdanningen lagt om til femårig masterutdanning. Dette er nå med på å skape et lønnskille innad i lærerstanden i grunnskolen, mellom lærere med den gamle varianten av lærerutdanningen og de som tar den nye utgaven.

Det må være lov å stille spørsmål ved om Utdanningsforbundet som fagforening kunne vært mer «på ballen» for å forhindre denne store lønnsforskjellen. En løsning kunne vært å sette de to lærergruppene i en felles kategori på lønnstabellen – eksempelvis «Grunnskolelærer med fem års utdanning» eller «Pedagog med fem års utdanning».

Hva er behovet i grunnskolen?

I grunnskolen har elevene mange fag i løpet av en skoleuke. I tillegg jobbes det tverrfaglig, og det er gunstig med lærere med en stor fagkrets. Utgangspunktet er at man ønsker lærere med utdanning i fagene de underviser i, slik at man slipper at lærere må undervise i fag de ikke har kompetanse i. Dette kan få betydning for kvaliteten på undervisningen og elevenes læring, samt mestringsfølelsen til læreren.

Noe av det vanskeligste som nyutdannet lærer er å undervise i et «fremmed» fag. Selv ble jeg som ung lærer satt til å undervise i kunst og håndverk, naturfag

og engelsk, selv om jeg ikke hadde fagene i min fagkrets. Dette var krevende timer å gjennomføre, fordi det krevde ekstra mye planlegging av meg som lærer. Jeg var på «tynn is», og jeg tror ikke kvaliteten på undervisningen var av beste sort. Sett i ettertid skulle jeg heller ønsket at vi hadde flere allsidige lærere på skolen som hadde formell kompetanse til å undervise i disse fagene, slik at ikke jeg ble satt til oppgaven. Både med tanke på kvaliteten på undervisningen og egen mestringsfølelse midt i «praksissjokk-perioden» jeg var inne i.

For skoleledere i grunnskoler over hele landet er det en utfordring hvert år å få kabalen til å gå opp når timeplanene skal lages. Det vil være enklere for skolelederne dersom man har lærere med mange fag i fagkretsen. Lærere med bred kompetanse vil være svært gunstig å ha i barneskolen.

Nytteverdien til en masteroppgave

Med den nye lærerutdanningen får man en mer spisset kompetanse, og man bruker siste del av sin utdanning på å fordype seg i et spesifikt tema. Man kan undre seg over nytteverdien i dette masterarbeidet, eller om det finnes bedre måter å avslutte lærerutdanningen på som i større grad vil ruste studentene for arbeidet som venter i grunnskolen.

Dersom man tar en titt i Facebook-grupper for lærere, ser man jevnlig at studentene etterlyser informanter til sitt arbeid med masteroppgaven. Da kommer det til syne at tematikken som det skal skrives om i masteroppgavene ofte er svært spesifikk. Det kan tenkes at mange av masteroppgavene blir såpass snevre at de får begrenset relevans for den lærerhverdagen som studenten skal gå inn i etter endt utdanning. Det hadde vært interessant å samle sammen noen kloke hoder som sammen kunne vurdert andre løsninger enn å avslutte en lærerutdanning med masterskriving. Grunntanken må jo være at de unge, håpefulle skal bli best mulig forberedt til å ta steget ut i jobben som lærer.

Da jeg gikk på lærerutdanningen, skrev vi bachel-

NE

oroppgave. Sett i ettertid ville jeg heller hatt et fag til i fagkretsen, siden temaet for bacheloroppgaven var såpass spesifikt at jeg knapt har fått bruk for det i ettertid i jobben som lærer.

Utvidet fagkrets i stedet for mastergrad

Hva med heller å bruke det femte året til å bygge ut fagkretsen med ytterligere ett eller to fag, fremfor masterarbeid? Med tanke på at det er behov for allsidige lærere med bred kompetanse – særlig i barneskolen – kunne det vært en smart løsning å utvide fagkretsen til den enkelte lærer ytterligere. Dette minsker sjansen for at den enkelte skole må sette lærere til å undervise i «fremmede» fag, ettersom hver lærer vil få flere fag i fagkretsen.

Et annet alternativ er å gjøre det femte året på lærerutdanningen til et «praksisår», der man går i «lære» hos en erfaren lærer. Det kunne vært interessant å ha et femteår der man får øvd seg på spesifikke oppgaver med tett oppfølging av en veileder, slik som å øve seg på å holde foreldremøte, utviklingssamtaler og skrive pedagogiske rapporter med støtte fra en erfaren pedagog. Det ville dessuten vært en styrke for skolene å ha flere voksne tilgjengelige for å styrke laget rundt elevene.

Poenget jeg vil frem til, er at det trolig vil være andre, gode løsninger som er mer hensiktsmessige enn en fordypning gjennom masterarbeid.

«Ja, men det er jo bare å ta en master?»

Har du skrevet en masteroppgave selv og kan titulere deg som lektor, vil du antageligvis være uenig med meg og forsvare eget utdanningsløp. En masteroppgave har krevd din oppmerksomhet over lang tid. Men det må være lov å stille spørsmål ved om det blir riktig at lektorer skal lønnes såpass mye bedre enn adjunktene, når de tross alt utfører samme arbeid i grunnskolen. Faktum er at adjunktene med tilleggsutdanning har en bred kompetanse, og de kan undervise i mange fag. De passer med andre ord svært godt inn i jobben som grunnskolelærer.

For mange erfarne lærere kan det nok oppleves som urettferdig, ettersom man faktisk tok det som den gang var grunnskolelærerutdanning. Siden har det altså

skjedd en endring i hvordan lærerutdanningen er lagt opp. Det er ikke enkelt å skulle ta en masterutdanning når man allerede er i en hektisk lærerhverdag. Mange har forpliktelser som gjør at det ikke er enkelt å ta fri i to år fra jobb for å ta masterutdanningen. Å gjennomføre et masterløp over flere år på deltid er også svært krevende, og det kan føre til en enda mer stressende hverdag.

Like lang utdanning

Fra min tid som lærer i grunnskolen husker jeg tilbake på det litt ubehagelige øyeblikket da jeg som tillitsvalgt viste frem lønnstabellen for «klubben», der vi så på oppdaterte tall etter siste lønnsoppgjør. Jeg har full forståelse for at det kan vekke reaksjoner hos erfarne lærere når man på sett og vis blir en «annenrangs» lærer, som tjener dårligere enn de nyutdannede. Særlig med tanke på at man har like lang utdanning, og utfører samme jobb. Adjunktene er dessuten svært brukervennlige, og de passer godt inn i grunnskolen med kompetanse i mange fag.

På lærerværelset har jeg hørt det har blitt sagt at det like gjerne kunne vært motsatt – at adjunktene med tilleggsutdanning hadde hatt bedre lønn fordi de har en større bredde i fagkretsen.

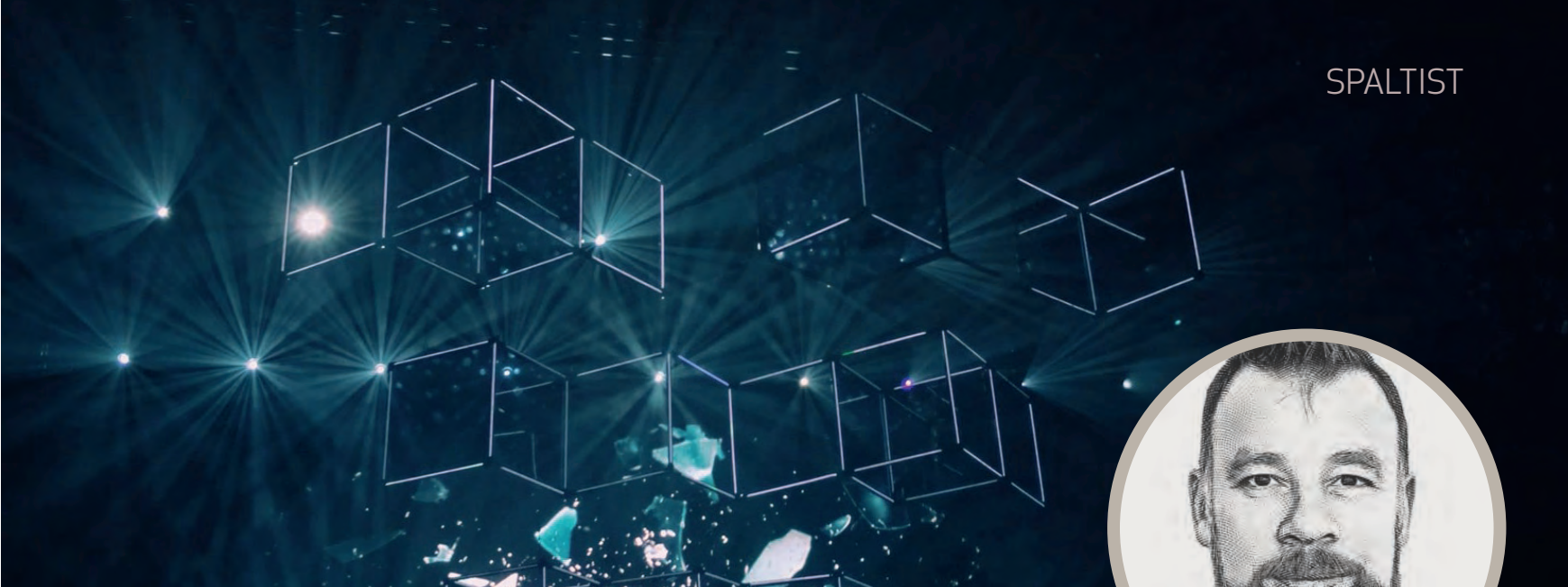
Dersom noen kjenner til Utdanningsforbundets arbeid med denne saken over lengre tid, hadde det vært interessant med nye opplysninger. Tar man en prat med rutinerne lærere, vil nok dessverre flere fortelle at de opplever at fagforeningen vår har vært noe passiv i denne saken og «sovet i timen».

Det er viktig å understreke at dette ikke handler om et negativt syn på lektorene, for de gjør en fantastisk jobb i norsk skole. Men innføringen av masterløp i grunnskolelærerutdanningene skaper nå et lønnskillende innad i et personale, og det kan være uheldig. Det føles nok rart for mange å jobbe side om side som utdannet grunnskolelærer, ha like lang utdanning, men at lønnsutbetalingen er svært ulik.

Det er mange som hadde satt pris på om Utdanningsforbundet tok tak i denne urimelige lønnsforskjellen. Dette må jo være en perfekt sak for en fagforening å ta tak i – å utjevne en urimelig lønnsforskjell på vegne av trofaste medlemmer.

Dette må jo være en perfekt sak for en fagforening å ta tak i.

Elsk ditt yrke

Jeg har snart vært lærer i 24 år og er glad i jobben min. Det er kanskje ikke så utrolig, for hvem holder ut i en jobb de ikke trives i ...?

I lys av de nedslående tallene for rekruttering til yrket og stadige bidrag i det offentlige ordskiftet om folk som slutter, skal jeg komme med et bidrag til hvorfor det å være lærer er et godt yrkesvalg og hvorfor jeg fortsetter:

Du er nødt til å være skjerpa. Unger og ungdom i alle aldre og innpakninger lever livene sine på inn- og utpust. Det er følelser, hormoner, innfall og assosiasjoner som fortsatt ikke helt har fått et fundament av sunt vett og moralsk kompass. I møtet med det kaoset hver ungdom er, og ikke minst hver gruppe ungdom i en klasse er, er du nødt til å være til stede for å henge med, korrigere, utfordre, anerkjenne, gjete og fasilitere den konstante strømmen av alt som kommer. Det er dager der jeg ikke klarer å være skjerpa. Men det er betraktelig flere dager der jeg er god nok, og den følelsen av å spille en rolle er uvurderlig.

En bonus er at du holder deg ung, eller du tror i det minste det. Du er fortsatt en dinosaur i de fleste elevers øyne, men du blir utsatt for så mye ungdommelighet at du har en god sjanse for å vite hvem som er hvem i «kjendisverden», hva ulike slanguttrykk betyr og kanskje klare å utføre en av de ulike rituelle bevegelsene uten å være helt *cringe*.

Du kan forme fremtiden fordi jobben din nettopp er å utvikle det manglende fundamentet av sunt vett og moralsk kompass hos dine elever. Når du lykkes – om enn

bare litt – kan du ha bidratt til å gjøre elevene til litt bedre utgaver av seg selv, litt bedre i stand til å mestre livene sine – hva enn de livene måtte by på av utfordringer.

Hverdagen i skolen er som et tog som aldri stopper, farten bare settes litt ned innimellom før det stopper helt en gang i juni. Skal du overleve i jobben, er det viktig at du da også klarer stoppe ditt indre tog, slik at du er klar til avgang igjen i august. Det er dager der jeg føler at jeg aldri får kommet meg helt opp til overflaten for å puste, fordi alt som kan skje i en hverdag, inntreffer samtidig. Jeg pleier å si at jeg går inn i hver time med en plan A og en ok plan B, men alltid forberedt på å ty til planer fra C til G, der siste ambisjon er at hver elev skal oppleve å bli sett og anerkjent, om enn bare med et smil og et «hei».

Det er greit av og til å miste noen timer nattesøvn fordi man grubler over enkelte skjebner og hva man skal gjøre, men bare hvis man husker å glede seg over alle de gangene det går bra, alle de små seirene som også utgjør en del av hverdagen. Det krever like mye, om ikke mer, trening å lære seg gjenkjenne suksesser som det gjør å avsløre noe som ikke fungerer. Øv deg på å klappe deg selv på skulderen når noe har gått bra, ta deg et minutt til å sikre et mentalt innlegg i suksesshistorien om deg. Jeg blir i lærerjobben fordi unge mennesker er fascinerende. De er formbare, og de aller fleste vil lykkes, vil bli likt, vil bli sett og vil høre til. Det får jeg betalt for å gjøre mitt beste for at skal skje hver dag, og det er rett og slett utrolig meningsfullt. Jeg anbefaler absolutt å bli lærer!

**Simen
Spurkland**

underviser i matematikk og samfunnsfag ved Dønski videregående skole i Bærum. Han er blant annet opptatt av hensiktsmessig bruk av digitale verktøy og en elevvennlig skole.

Illustrasjon: Kristin Slotterøy/Junplash

EVALUERING

Foto: Creatas/Freeimages

Trynefaktor, favorisering og smisking – som på dette bildet – blir en saga blott med anonym retting av prøver, skriver innsenderne.

Start med anonym retting av prøver

De fleste har opplevd å bli urettferdig behandlet av en lærer. Det vil vi få en slutt på.

Anonym retting av prøver fjerner trynefaktoren, nettopp fordi at gang på gang viser resultatene at jenter får i snitt én karakter høyere enn guttene i de samme fagene, bortsett fra til eksamen. Dette er selvfølgelig ikke tilfeldig, men kan ha noe med at eksamen er den eneste prøven som vurderes anonymt. Kan det tenkes at vi blir vurdert ut fra forventninger?

I alle store skoleundersøkelser ser man at guttene får dårligere karakterer enn jentene. Det er veldig rart når man også ser at gutter og jenter kommer likt ut i skriftlig eksamen som rettes anonymt. Anonym retting av prøver vil sørge for en rettferdig vurdering av kompetanse, noe som faktisk er hensikten med å ha prøver. Det er ikke slik at noens fagkompetanse skal vurderes ut ifra om læreren liker deg eller ikke.

Dersom alle større skriftlige prøver og innleveringer blir vurdert uten lærerens oppfatning av eleven som person, vil vi få en mer rettferdig skole.

Det er i menneskets natur å favorisere enkelte, det vil vi nok ikke komme unna. Elevundersøkelsen viser at flere faktisk opplever å bli urettferdig behandlet av sine faglærere. Guttene har en tendens til å være noe mer urolige enn jentene, noe som kan ha en negativ effekt på lærernes oppfat-

ning av dem. Vi tror at både guttene og jentene vil få mer tillit til systemet og at alle vil oppleve det mer rettferdig om alle begynner med blanke ark på hver oppgave.

Vet ikke lærerne hvilken elev som har skrevet oppgaven, blir ikke de personlige relasjonene en del av vurderingen. Da må lærerne fullt fokusere på kompetansemålene og hvordan eleven faktisk har svart på oppgaven. Dette går selvfølgelig begge veier. Når eleven selv heller ikke vet hvem som kommer til å rette prøven, er det bare å glemme glimtet i øyet og all smiskingen. Dette vil gjøre at elevene fokuserer mer på prøven, jobber hardere og slipper å tilpasse oppgaven ut ifra hvilken lærer som skal rette. Dermed får vi skarpe, konkrete og flinkere elever, som ikke bare kan smiske seg til en bedre karakter.

Målet er selvfølgelig en rettferdig vurdering for alle. Anonym retting av de store prøvene er veien videre. La oss utvide regelen til flere oppgaver enn bare eksamen. Visjonen vår er verdens beste skole, og dette er et steg i riktig retning.

Peter Andreas Knive Pauli og Sigrun Refsnes

Oslo Unge Høyre

YRKESVALG

Fordeler og ulem

Hvorfor skal ungdom velge læreryrket?

Førstelektor i pedagogikk ved NLA Høgskolen, Robert Mjelde Flatås, gir oss «24 gode grunner til å velge læreryrket» på Utdanningsnytt.no 27. februar. Innlegget er først og fremst rettet mot det å jobbe i skolen. Midt i all oppmerksomheten om mobbing, vold og trusler, og alt annet skolen ikke får til, tenker jeg det er bra at noen løfter frem de positive sidene i et yrke mange tross alt trives veldig godt i.

Det samme gjelder barnehagen. Når virkeligheten når medieflatene, handler det gjerne om mangel på vikarer, høyt sykefravær, trange økonomiske rammer og for dårlig bemanning. Alt dette er riktig, men det er ikke hele sannheten. Også de ansatte i barnehagen trives veldig godt på jobb.

Mange av de grunnene Flatås oppgir for å bli skolelærer, kan også anvendes om barnehagen. Jeg vil gjerne legge til noen grunner som jeg tenker er mer spesifikt relevante for barnehagen. Samtidig vil jeg peke på noen ulemper ved det å jobbe som pedagog i barnehagen, slik at det positive og negative kan veies opp imot hverandre.

I tillegg til Flatås' punkter kan følgende være gode grunner til å bli barnehagelærer i 2024:

1. En jobb med mulighet for mye bevegelse og uteliv gjennom arbeidsdagen, hvor du får nyte årstidene i fulle drag.
2. Du får leke på jobb.
3. Gjennom å ta det i barns lek, får du oppleve fantastiske univers du aldri hadde blitt kjent med ellers.
4. Du får oppleve hvordan barna vokser og utvikler seg gjennom leken, og du kan bidra til denne prosessen.
5. Du har store muligheter til å være med på å forme dagen.
6. Det er store muligheter til å få en varm og hjertelig velkomst når du kommer, og en klem når du går.

Dessverre også noen grunner til at det kan være lurt å velge bort å bli barnehagelærer i 2024:

1. Ressursene i barnehagen er ikke tilstrekkelig til å løse oppdraget som er gitt. Først og fremst er det for få ansatte og for få pedagoger.
2. Lønna. Denne er langt lavere enn i andre yrker

per med barnehageyrket

med tilsvarende ansvar og utdanning. I et livslønnsperspektiv må du regne med å komme dårligere ut enn mange med mye mindre utdanning.

3. Du må regne med relativt ofte ikke å få gjennomført planlagte opplegg på grunn av akutt sykefravær.

4. Det er forholdsvis stor fare for å få belastningsskader dersom du står i jobben over mange år.

5. Faren for å ende opp som uføretrygdet er ganske stor, noe som gjør at faren for å bli fattig som pensjonist er tilsvarende stor.

6. La oss være ærlige; du må være ute i mye dritt-vær, ikke bare når sola skinner.

Legger du sammen mine grunner til å bli barnehagelærer med Flatås' grunner, er det lett å forstå hvorfor mange trives godt med å jobbe i

barnehagen. Grunnene til å gå denne veien ser for meg ut til å være langt flere enn det motsatte. De få ulempene er likevel alvorlige, fordi de kan ramme på en måte som får store konsekvenser for den enkelte. I oppløftende retning trekker det at mye av det som er ulempene med å jobbe i barnehagen, skyldes en enkelt ting: Det er for få ansatte, både i tall og med pedagogisk utdanning. For dette går det nemlig an å gjøre noe med! De som vurderer å bli barnehagelærere, kan altså gjøre det i visshet om at de går inn i en jobb som har et potensial til å være helt fantastisk. Gjør de det, ikke bare med idealisme og pågangsmot, med også med en neve som er knyttet til politisk kamp for bedre bemanning, vil sjansen være enda større for en lang og lykkelig karriere. Det vi driver

Du får leke på jobb, påpeker Odd Arild Viste i sine tolv punkter for og imot yrket som barnehagelærer.

Foto: Thor-Wiggo Skille

med, er så viktig at vi ikke bare kan leke, vi som jobber i barnehagen. Vi må også rope.

Odd Arild Viste

leder i medlemsråd barnehage Utdanningsforbundet Bergen

HAR DU LYST?

Prøv "Har du lyst?", et holdningsskapende og dialogbasert undervisningsopplegg om sex og samtykke for videregående elever.

SCAN KODEN FOR Å KOMME I GANG:

FOTO: Getty Images

FOTO: Getty Images

GRATIS: "Har du lyst" er et gratis digitalt undervisningstilbud fra Amnesty International, støttet av Grieg Foundation.

AMNESTY INTERNATIONAL

GRIEG FOUNDATION

Medbestemmelse

Den norske arbeidslivsmodellen er kjennetegnet av høy grad av medvirkning og medbestemmelse. Hva er egentlig medbestemmelse, og hvor finner man reglene om medbestemmelse?

Medbestemmelse i arbeidslivet betyr deltakelse og mulighet for å påvirke i faktiske beslutninger som angår arbeidstakernes arbeidssituasjon. Medbestemmelsen på arbeidsplassen utøves gjennom tillitsvalgte og verneombud, som er arbeidstakernes representanter ovenfor ledelsen. Medbestemmelse gir blant annet bedre beslutninger, bedre kommunikasjon, mer engasjement for arbeidsplassen og hindrer konflikter.

Retten til medbestemmelse er forankret i både lover og avtaler. I tillegg kan den enkelte virksomhet (kommunen, den private barnehagen eller skolen) ha egne retningslinjer og rutiner for medbestemmelse som arbeidsgiver og de tillitsvalgte har blitt enige om.

Arbeidsmiljøloven har en rekke regler med minstekrav til medbestemmelse. I arbeidsmiljølovens kapittel 8 finner vi den generelle plikten til å informere og drøfte spørsmål av betydning for arbeidstakernes arbeidsforhold med arbeidstakernes tillitsvalgte. Dette skal sikre at de tillitsvalgte får relevant informasjon om virksomheten og gi dem mulighet til å påvirke beslutninger som har betydning for arbeidstakernes arbeidsforhold. Dette gjelder for eksempel saker om en privat barnehages økonomiske situasjon, planer om reduksjon av stillinger, arbeidsmiljø og andre beslutninger som kan føre til vesentlige endringer av ansattes arbeidsorganisering eller ansettelsesforhold.

For deg som arbeider i en kommune eller fylkeskommune har kommuneloven dessuten blant annet regler om partssammensatt utvalg og regler om at tillitsvalgte har møte- og talerett i

folkevalgte organer når de behandler saker som gjelder forholdet mellom de ansatte og kommunen og fylkeskommunen som arbeidsgiver.

I tillegg til bestemmelsene i lovverket inneholder mange tariffavtaler tilsvarende og videre rettigheter til medbestemmelse. Regler om medbestemmelse finner man som regel i en type tariffavtale som kalles hovedavtaler:

- for deg som jobber i offentlig sektor har vi en rekke regler om medbestemmelse i hovedavtalen mellom KS og Utdanningsforbundet, se for eksempel del B (kommuner og fylkeskommuner), og hovedavtalen i staten, se Del 1.

- for deg som jobber i privat sektor finnes regler om medbestemmelse i ulike hovedavtaler, som for eksempel i hovedavtale mellom Utdanningsforbundet og PBL (se del 3.2) og hovedavtale mellom Utdanningsforbundet og NHO kapittel 7.

Tariffavtalene om medbestemmelse bygger, som lovbestemmelsene, på at arbeidstakerne skal gis reell innflytelse på egen arbeidsplass og egen arbeidshverdag. Et viktig prinsipp som avtalene bygger på for å få til dette er at de tillitsvalgte skal informeres og at drøftelser skal skje «så tidlig som mulig», det vil si før beslutninger blir tatt.

Arbeidsgiver og de tillitsvalgte har en gjensidig plikt til å gjøre sitt beste for å skape og opprettholde et godt samarbeid på arbeidstedet slik at partene kan ta opp og søke løst eventuelle problemer eller andre saker på en åpen og konstruktiv måte.

Jorun Bjerke
advokat i
Utdanningsforbundet

Medbestemmelse (...) hindrer konflikter.

*Bli medlem i
Bokklubben og få tre
gratis bøker!*

bokklubben.no

Les for å leve

Gi hodet et pusterom. Et rom for å tenke. Et rom for å reflektere.
Et rom for å se ut i verden, eller inn i deg selv.

Les for å leve. Bli med i Bokklubben.

Bokklubben
Mer leseglede

YTRINGSFRIHET

Ytringsfrihet – for demokrati og for barn og unges beste

At lærere og ledere i barnehager og skoler opplever dårlige vilkår for ytringsfriheten, er dessverre ikke nytt. Utdanningsforbundet har jobbet mye med dette i over ti år. Men svært lite ser ut til å være i bedring. Det er alvorlig, og det rammer skole- og barnehagetilbudet.

Geir Røsvoll
leder i
Utdanningsforbundet

Da ytringsfrihetskommisjonen leverte sin rapport i august 2022, kunne vi lese: «Ytringsfriheten er grunnleggende fordi den bidrar til sannhetssøken, demokrati og individets frie meningsdannelse». Dette kalles ytringsfrihetens tre klassiske begrunnelser og har siden 2004 vært tatt inn i den norske grunnlovens paragraf 100. Det er altså ikke bagateller i spill når offentlig ansatte opplever dårlige kår for ytringsfriheten: Sannhetssøken. Demokrati. Fri meningsdannelse. Hva er Norge uten?

Grunnloven slår fast at det skal være ytringsfrihet, og at det *påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale*. Å skape et godt ytringsklima og reell ytringsfrihet er et grunnlovsfestet myndighetsansvar. Norsk institusjon for menneskerettigheter er tydelige på at dette også er kommunenes ansvar. Men som fagforening erfarer vi at det nettopp er fra offentlige myndigheter og arbeidsgivere presset *mot* ansattes frie ytringer og kritiske røster kommer.

Nylig har vi for eksempel sett en kritikkverdig sak i Trondheim. 13 barnehagestyrere skrev debattinnlegg i avisa og sendte brev til kommunepolitikere med bekymring om at budsjettforslaget til behandling kunne være utilstrekkelig for å gi barna et godt pedagogisk tilbud i tråd med lov og avtaleverk. Oppvekst- og utdanningsdirektøren reagerte på brevet og sendte styrerne brev der han understreket at slikt er «uvanlig og uryddig». Vi opplever at dette er å gå langt i et forsøk på å kneble kommunens ansatte. Det er alvorlig, og i

strid med grunnlovens og menneskerettighetenes krav til ytringsfrihet og kommunens ansvar for å bidra til en offentlig opplyst samtale.

Eksempelet er langt fra et enkeltstående tilfelle. En undersøkelse av Respons analyse i 2015 viste at 67 prosent av skolelederne opplever liten eller ingen aksept for at de kan ytre seg kritisk om utdanningspolitikk. Ytringsfrihetskommisjonen slo fast i 2022 at utviklingen går i feil retning, og at det er bekymringsfullt at arbeidstakere i offentlig sektor opplever å ha mindre ytringsfrihet enn ansatte i privat sektor. Stat og kommune forvalter fellesskapets midler og bidrar med viktige tjenester til innbyggerne. Derfor burde rommet for frie ytringer, kritikk og uenighet nettopp i denne sektoren være særlig stort.

Skal politikerne kunne legge til rette for god utdanning, er de avhengige av at fagfolka som leder og jobber i skolene og barnehagene kan gi nødvendig, troverdig og sannferdig informasjon om tingenes tilstand. Da må ytringsfriheten være reell, og ytringsklimaet godt. Det må oppleves trygt å bidra til den opplyste, offentlige samtalen også om utdanningssektoren. Ansvaret for å skape dette klimaet ligger hos nasjonale og lokale myndigheter, men det må en dramatisk kulturendring til mange steder.

Men endring må komme! Ikke bare fordi det er et pålegg i grunnloven, men også av hensyn til det beste for barn og unge og kvaliteten i utdanningssektoren.

Det å skape et godt ytringsklima, og sørge for reell ytringsfrihet, er et grunnlovsfestet myndighetsansvar.

REKTOROPPRØR:

– Håper det er en snøball som begynner å rulle

I Bærum sto et samlet rektorkorps nylig opp mot de kummerlige bevilgningene til kommunens skoler.

– Jeg håper virkelig denne snøballen begynner å rulle. Alt arbeid med barn og unge må styrkes, og det er rørende å se det engasjementet for barn og unge som nå brer om seg, sier lokallagsleder i Bærum, Bjørn Sigurd Hjetland.

– Det har ikke vært i mine tanker, men det er klart at hvis man er med på å sette i gang noe sånt, så er det utelukkende positivt. For meg handler dette om å få et enda bedre tilbud for barn og unge, samt å bedre arbeidsforholdene for lærere og ledere på skolene rundt om, sier rektor Even Nedberg ved Eineåsen skole.

Hva de snakker om?

Vi går tilbake til Bærum i begynnelsen av mars. Et fulltallig rektorkorps har stilt opp på et møte i kommunens utvalg for oppvekst og utdanning, de fleste i blå t-skjorter med skriften «Vi kan ikke trylle mer!». Skolen klarer ikke lenger å utføre lovpålagte oppgaver. Selskapet Agenda Kaupang overleverer en rapport med en nådeløs dom over skoledriften i kommunen. Rektorene stiller opp og gir tydelig beskjed.

Dårligst bevilgning i landet

«Når rektorer og skoleledere fyller formannskapssalen i Bærum rådhus til randen, er det en maktdemonstrasjon uten sidestykke.», skrev lokalavisa Budstikka etter rektoropprøret. Et samlet rektorkorps i Bærum kommune hadde stilt opp og møtte politikerne i utvalget for oppvekst og utdanning. Tilbakemeldingen til politikerne var klokkeklar:

– Dette går ikke lenger. Det må bevilges mer pen-

Foto: Eva Groven/Budstikka

Even Nedberg (til venstre) fra Eineåsen skole og Rune Ek fra Rykkinn skole var to av rektorene som deltok på «rektoropprøret» i Bærum forrige måned.

ger til skolene. «Vi kan ikke trylle mer!», sto det på t-skjortene rektorene bar. «Og en ting er sikkert: Denne diskusjonen om ressursene i Bærum-skolen lar seg ikke trylle bort.», skrev lokalavisa i sin kommentar.

– Skal det virkelig være slik at vi bruker minst penger per elev i hele Kommune-Norge, spør rektor Even Nedberg ved Eineåsen skole, som var en av mange skoleledere som deltok i aksjonen.

Til tross for at kommunens elever gjør det svært bra på målbare resultater, mener han at situasjonen er uholdbar.

– Nå får vi det ikke til lenger, dette går ikke. Målet med aksjonen er tydelig.

– Det er ganske enkelt å øke ressursene til alle skolene i Bærum.

– Dette gjør vi for barna og ungdommen i kommunen, dette er for å gi de et bedre tilbud, understreker Eineåsen-rektoren.

«Et kvantesprang»

Reaksjonene på aksjonen har utelukkende vært positive, og lokallagslederen i Bærum håper flere rektorer vil følge etter.

– Det ser ut som om rektorene i Bærum har tatt det som har vært et lite steg for dem selv, men i nasjonal og historisk sammenheng kan det være et kvantesprang, mener Hjetland.

NY UNDERSØKELSE:

Lærere får mindre tid til å gjøre jobb

7 av 10 norske lærere mener at de har fått dårligere muligheter til å følge opp elevene. – Hvis vi skal lykkes med å gjøre yrket vårt mer attraktivt, må vi ta grep for å endre på situasjonen, sier leder i Utdanningsforbundet Geir Røsvoll.

Lærerne opplever å få stadig mindre tid til å planlegge og gjennomføre undervisning, og til å følge opp elevene sine, ifølge en undersøkelse om lærernes tidsbruk som Respons Analyse har gjennomført blant lærere i grunnskolen – på oppdrag fra Utdanningsforbundet.

– Det er uholdbart at svært mange lærere sier at de ikke har tid til å gjøre jobben sin, sier Geir Røsvoll.

En utvikling som må snus

I dag mangler én av fem som underviser i norsk skole lærerutdanning, og søkertallene til lærerutdanningene har falt fire år på rad. Tidligere i vinter gikk regjeringen og partene i Utdannings-Norge sammen om en rekrutteringsstrategi for å gjøre læreryrket mer attraktivt.

Nå peker altså lærerne selv på at de får flere oppgaver og at mange av disse tar tid fra kjerneoppgavene deres. Røsvoll påpeker at denne utviklingen må snus hvis vi skal lykkes med å få en bedre rekruttering til læreryrket.

– Vi må sette oss ned sammen med partene og se på hva vi kan gjøre med de tendensene som undersøkelsen viser. Skal vi få flere lærere, må de viktigste oppgavene vernes, sier han.

Får stadig flere oppgaver

Utviklingen kan skyldes bekymringsfulle tendenser i samfunnet som også påvirker lærerhverdagen, mener Røsvoll.

– Økonomien har blitt trangere mange steder, og vi har fått flere elever med sammensatte utfordringer, sier han.

Geir Røsvoll mener det haster å ta grep for å sørge for at lærere får utført sine kjerneoppgaver.

– På arbeidsplassnivå må man sette seg ned og finne ut hva som kan tas bort av oppgaver. I kommunene må det jobbes med å fjerne oppgaver som ikke bidrar til å fremme elevenes læring og utvikling, sier Røsvoll.

Konsekvensen av stadig nye oppgaver og nytt ansvar inn i skolen blir at lærerne ikke får utført sine

FAKTA:

HER ER EKSEMPLER PÅ UØNSKEDE OPPGAVER:

69 prosent av lærerne som er blitt pålagt flere oppgaver de siste tre årene har utført renholds- og vaktmesteroppgaver. Dette inkluderer:

- Å tømme søppelbøtter i klasserommet.
- Å vaske og tørke av pulter og annet inventar.
- Å rydde og organisere i klasserom og fellesarealer.
- Å fjerne og håndtere søl og rusk, inkludert matrester.
- Å vaske gulv når det trengs.

den sin

Illustrasjonsbilde: Freepik

DETTE VISER UNDERSØKELSEN:

- 7 av 10 lærere mener at muligheten til å følge opp elevene er blitt dårligere de siste tre årene.
- 7 av 10 lærere svarer at de har fått mer ansvar og flere oppgaver i lærerjobben de siste tre årene.
- 7 av 10 lærere svarer at de gjør oppgaver som ligger utenfor deres ansvarsområde. For halvparten av lærerne skjer det ukentlig eller oftere.
- 5 av 10 lærere sier at jobben som lærer er blitt mindre givende. Bare 4 % sier at den er blitt mer givende og 39 % svarer at det er omtrent som før.

Totalt deltok 1244 respondenter (som alle er Utdanningsforbundet-medlemmer i grunnskolen).

Mange av grunnskolelærerne oppgir at de har fått ansvar for nye oppgaver uten at rammer og ressurser har fulgt med. Disse oppgavene ligger som oftest utenfor det lærere selv opplever som sine kjerneoppgaver. Det betyr at de egentlig burde ha vært utført av rådgiver- eller skolehelsetjenesten, eller av vaktmester og rengjøringspersonell.

kjerneoppgaver, mener Utdanningsforbundet.

Kjenner du til medlemsfordelene dine?

Som medlem har du flere fordeler du kan benytte deg av. Vi tilbyr det meste av forsikringer i samarbeid med Tryg Forsikring. Du kan bestille medlemsforsikringene direkte gjennom Utdanningsforbundet. Men du får også 35 prosent rabatt på øvrige forsikringer i Tryg.

Ønsker du faglig påfyll kan du delta på et bredt utvalg av kurs, og abonnere på fagblader. Nå som våren nærmer seg vil det også være mulig å søke på ulike stipender.

Scann QR koden og les om dine medlemsfordeler.

Kurs

Hvordan forebygge og reparere omsorgstrøtthet blant lærere

22. april arrangerer vi webinar med psykolog Didrik Hægeland. Dette er kurset for deg som ønsker mer kunnskap om de psykologiske prosessene som påvirker den som skal gi omsorg. Kurset vil handle om hvordan egenomsorg, kollegastøtte og ivaretagende kultur på skolen kan forebygge og reparere omsorgstrøtthet blant lærere. Webinaret foregår på Zoom, kursavgift.

Lederjuss:

Taushetsplikt i barnehage og skole

23. april inviterer vi til gratis kurs for ledermedlemmer i Utdanningsforbundet. Ledere i barnehage og skole må ofte i sitt arbeid vurdere reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. I dette webinarer vil vi se nærmere på: Hvilke opplysninger som er underlagt taushetsplikten og hva taushetsplikten innebærer? I hvilken grad det er gjort unntak/begrensninger fra taushetspliktreglene som åpner for å meddele opplysninger ved samarbeid med andre. I hvilke tilfeller ledere i skole og barnehage har opplysningsplikt til andre forvaltningsorganer.

Forskingskafé:

Lærernes verktøykasse i møte med mobbing

25. april ønsker vi velkommen til gratis forskningskafé i Lærernes hus. Forskning viser at arbeidet lærere gjør i klasserommet er svært viktig i forebyggingen av mobbing og utenforskap, men for andre år på rad øker mobbetallene. Har lærere de verktøyene som de trenger for å møte utfordringene skolen står i? Møt Selma Therese Lyng, forsker I ved Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet og Jon Rogstad, forsker I på ungdomsseksjonen NOVA, OsloMet. Du kan også følge innledningene digitalt.

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og dine få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ulike livsfaser.

	Reiseforsikring		Livsforsikring		Studentforsikring
	Innboforsikring		Barneforsikring		Husforsikring
	Grunnforsikring		70+ forsikring		Bilforsikring
	Uføreforsikring		Kritisk sykdomsforsikring		

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån og billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no

Sjekk ut medlemsfordelene dine!

Som medlem får du blant annet gode forsikringer, lav rente på boliglån, stipendordninger, kurs og juridisk hjelp. Sjekk det ut da vel!

Mer om medlemsfordeler
på **udf.no**.

Smartbarnehagen

Smarte hus er det som teller! Kun med enkle kommandoer og en fet konto kan du bestemme hva som skjer i heimen, takket være digitale løsninger og sensorer i hver krok.

Det er ALT som skal være nytt, og det gamle, ikke-kompatible vil ikke fungere. Kanskje ikke vi heller, men på sikt er det de smarte løsningene som er til for oss, og ikke vi for dem.

Du jazer rundt i heimen, vil ha det lysere der, varmere der, høre på NRK P3 der og se på Beat For Beat i opptak på kjøkkenet, mens du skjærer opp skinka bit for bit. Og alt blir generert av din myndige stemme. Magi! Særlig om du sliter ellers med å få noen til å adlyde deg.

Du er sjefen! Slipp robotstøvsugeren fri, det er vår! Ute jobber grasklipperen og snart er kaffen klar, mens Nina går i brusebad. Livet er ikke det verste man har!

Nå blir våre pedagogiske institusjoner også smarte. Webcam og varsling/planer/bilder online er nå så innarbeidet at dette er forbudt. For slikt kan gå på personvernet løs, må vite. Innsyn i barnehageeiernes økonomiske disposisjoner likeså.

Inne i barnehagen kan det derimot bli så «touchy» det bare vil, for hver morgen og ettermiddag logges barna ut eller inn på touchscreen. I kjølvan-

net av dette bør barnehagene straks få en digitalisert statusrapport om hele barnet.

«Hvordan har vi det i dag?» Smiling White Vader, en snill slektning av Darth, vil raskt finne ut hva barnet trenger. Trøst, ekstra frokostpåfyll, eventyr, ut på hopperommet, bygge klosser og/eller ha stille alenelek. «Du kunne vært hjemme, Jenny!» Oops, en funksjonsfeil.

Smartlekene vil med årene totalt erstatte de kreftfremkallende, bakterieinfiserte, uriktige lekene. Barna vil slippe å berøre ting. Kom mot en dør, den åpner seg! Hånd under krana, det renner! Matporsjoner uberørt av menneskehånd, Turbo-Flush skylletoalett og talestyrte aktivitetsvalg. Med småskjermer og hodetelefoner vil individuelle opplevelsessoner tilpasses den enkelte. Det er ikke gitt at alle barn ønsker Hakkebakkeskogen, og her har Canal Digital, NRK Super, Nickelodeon og Disney Channel utmerkede løsninger.

I livssynssammenheng vil foreldre kunne velge muslimsk/kristen/humanetisk pakke, og små varsellamper vil blinke om barna utsettes for feil påvirkning.

Den store gevinsten med smartbarnehager er selvsagt personalbesparelsen. Med den digitale hverdag vil svært mange mennesker slippe å arbeide. Og heller kunne nyte den herlige digitale frihet i våre egne hjem.

Smart, ikke sant?

Petit av
Ole Foss

Skribent og tidligere
grunnskolelærer

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN

Foto: Adobe Stock

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

- 10 000 mennesker ble husløse etter en storbrann i 1904. Hvilken norsk by skjedde dette i?
- Når ble det for første gang arrangert olympiske vinterleker i Norge?
- Hvor mange kubikkcentimeter er det i en liter?
- I hvilket museum kan man se maleriet Mona Lisa (også kjent som La Gioconda)?
- I 1933 stiftet René Lacoste motefirmaet Lacoste. Hva var han kjent som før dette?
- Hva er en havhest?
- Hvilken valuta benyttes i Tsjekkia?
- Hvor ligger Fredriksten festning?
- Hvem skal representere Norge under årets Eurovision Song Contest?
- Hva var det mest populære guttenavnet i 2023?
- Hva er sinologi?
- Hva er et annet ord for retina?
- Og hva betyr regina?
- Hva heter Norges sentralbank-sjef?
- Hva er en åkerrikse?

Quizmester: Ståle Johnsen. Svarene finner du på side 59.

FOR **50** ÅR SIDEN

Det nye gymnas og forholdet til kulturarven

En av gymnasets viktigste oppgaver må være å gi elevene muligheter til å se seg selv i historisk perspektiv. Vi må gi dem viten om fortiden, ikke døde og faktiske opplysninger som serveres av plikt, vanskeligheten er å gjøre fortiden levende. Jeg tror ikke det er gymnasets oppgave å elske Homer og Platon, Dante og Michelangelo, Wergeland og Ibsen, men vi må ikke kaste dette over bord til fordel for dagens populære døgnfluer eller praktiske råd om hvordan man fyller ut en selvangivelse og skriver handelskorrespondanse. Det er vår utfordring at Welhaven er kjedelig i forhold til James Bond, og at elevene er mer interessert i Columbo enn i Columbus. (Fra et innlegg av Knud Helliesen)

Den Høgre Skolen nr. 9/1974

FOR **25** ÅR SIDEN

Elevene samles i en elevorganisasjon

De to tidligere konkurrerende organisasjonene Norges Gymnasiastsamband (NGS) og Norsk Elevorganisasjon (NEO) har slått seg sammen. Elevorganisasjonen vil få 140 000 medlemmer fra samtlige studieretninger innen videregående opplæring og vil bli Norges største ungdomsorganisasjon. Organisasjonen vil være i drift fra 1. juli 1999 og vil fra første dag være et kritisk, konstruktivt og mye mer synlig talerør for elevenes krav om lik rett til utdanning i Norge, sies det i en pressemelding fra den nye Elevorganisasjonen.

Norsk Skoleblad nr. 11/1999

GYLNE ØYEBLIKK

Synte vegen inn i ei oppdikta verd

Å leve seg inn i sjelslivet til fiktive personar er ikkje berre enkelt. Jonas Ure Hylland tok rollespel til hjelp.

Tekst: Harald F. Wollebæk

For nokre år sidan underviste Jonas Ure Hylland norsk for ei gruppe elevar med kvinner frå Afrika og Midtøsten med lite skulegang frå før. Han merka at det ikkje var så lett for dei å leve seg inn i personane i skjønnlitterære forteljingar.

– Dei tenkte for det meste innanfor sin eigen konkrete livshorison og relaterte til faktiske personar når vi snakka om dikt og noveller. Å tenkje på noko som var abstrakt og fjernt frå dei sjølve, var ikkje så lett, fortel Hylland.

Men i staden for å slå seg til ro med at slik er det, gjekk han til si pedagogiske verktøykasse og henta fram drama og rollespel.

– Eg byrja forsiktig. Kvar av elevane vart tildelt eit namn og ein person dei skulle vere. Kvar personlegdom hadde òg ei kjensle som skulle spelast ut heile tida; dei var glade, triste eller sinte.

Etter kvart fekk kvar rolle meir djupn.

– Kvar og ein av dei fekk informasjon dei skulle leggje til rolla. Det var personlege eigenskapar, situasjonen personen er i, familietilhøve og andre konstallasjonar.

Dette var trekk som han sjølv dikta opp, men elevane var òg med på å utvikle personlegdomane.

– Dei fekk mellom anna erfare korleis kjenslene til personen dei framstilte endra seg når ein ny personleg eigenskap eller ei hending i historia

til personen vart lagt til, og dei byrja å reflektere korleis dette påverka han eller henne, fortel han.

Deretter gjekk dei over til å kople dette til gjennomgangen av skjønnlitterære verk.

– Det som knekte koden, var å kome bort frå tanken om at læraren har eit fasitsvar, slik dei fleste som hadde skulegang frå heimlandet, var vande til. I starten var mange forsiktige og ville heller sitje på plassen sin enn å gå fram på golvet. Men det jobba vi oss igjennom.

Til slutt gjekk dei gjennom novella «Eg står her og skal slå opp med ei jente» av Rune Belsvik.

– Der kjem guten sine tankar fram. Men oppgåva vart å spele ut korleis det var for jenta.

Dei ulike gruppene framstilte jenta på ulikt vis.

– Det var spennande å sjå korleis eitt av para batt eit skjerf rundt hovudet på jenta og dermed skapte ein ny figur. Dei tolka det slik at jenta var sint då ho kom for å møte guten og fekk fram dette både gjennom replikkar og å syne kjensler.

Jonas Ure Hylland tykkjer det var flott å sjå korleis dei som i starten hadde vegra seg litt, no synta at dei var glade og stolte.

– Det var tydeleg at dei likte å få makt over innhaldet og få styre meir fritt. Og sidan såg eg at dei hadde fått eit breiare repertoar i å forstå tekstar og å utforske ulike alternative svar.

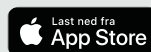
Det var tydeleg at dei likte å få makt over innhaldet.

Jonas Ure Hylland (27)
norsklærer ved Kinn
utdannings- og ressurscenter
i Florø

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Hold deg
oppdatert,
last ned
appen

UTDANNINGSNYTT

**Visste du at annonser hos oss
sees av 274 000 lesere?**

Bestill annonser for 2024 Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

- 1 13. desember / 12. januar 2024
- 2 24. januar / 9. februar 2024
- 3 21. februar / 8. mars 2024
- 4 20. mars / 12. april 2024
- 5 24. april / 10. mai 2024**
- 6 22. mai / 7. juni 2024
- 7 26. juni / 16. august 2024
- 8 21. august / 6. september 2024
- 9 18. september / 4. oktober 2024
- 10 16. oktober / 1. november 2024
- 11 20. november / 6. desember 2024

Annonskontakt:

Grethe Ånerud i HS Media. Telefon: 928 36 830

E-post: utdanning@hsmedia.no

utdanningsnytt.no/annonser

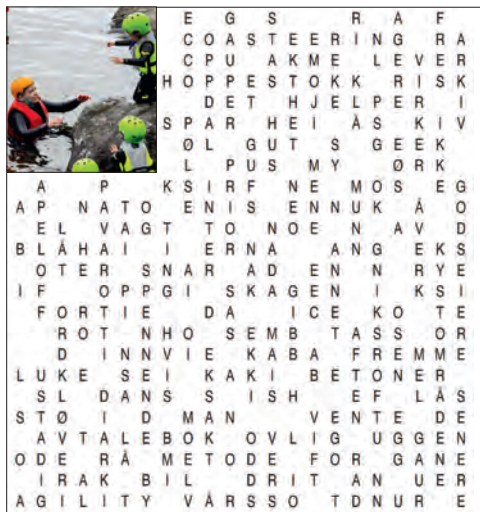
KRYSSORD

Løsningssetningen med navn og adresse sendes til: kryssord@utdanningsnytt.no innen 30. april.
To vinnere får boksjekk og heder og ære i neste nummer.

					EGEN	EN MISTENK MÅ MØTE TIL ...	EN MARIE HÆTTA ISAKSEN	FORSIKRINGSSELSKAP	B. FOR H. ROM-FARTØY	OLDTIDSLAND	GROV. ENG. MATEMATIKER † 1608	FLAMMEN	KJEMME			
					→			SMILER		→					↘	
					↘						BILDE TYGGE DRØV			SKOLEUNGE EN SIMPSON		
					↘	SKRIVEPLATER	→						→			↘
	REKKE			UTDYPER LEGGER UTOVER					PER STK. UKJENT	LIK						
	TIDSROM KLOKKE			BAKGRUNNS SJEKK GUMMLIST	ÅRSTID					AVTA						
	↘			VERKTØY FØR EU OG EF						MEGA-	DEN ELDRE TALEREN					
	POLARFORSKER SVULME						ÅSSIDE	RETNING	LAGE OST	ANTI-TØNNE		↓				
ER FORBUDT I NORGE	EN AMIN 1925-2003	“	SITAT ROLF JACOBSEN SOT	SKREV TWILIGHT-SERIEN	KLISTER STA SOM ET ...					”	ENG. ARTIST LEDIG					
↘					TØRR (OM VIN) STØVEL			AVSLAG STATS-MINISTER 1997-2007	FOR-TALTE EU-BORGER		DISNEY-HUND LEVER					
MÅNED SEKSJULET AVVIKENDE							SKJENKE-ROM SAMT					AKSEPT				
↘				SURSTOFF	VÅPEN SINTE			FORTRINN FISK		SPANSK VIN BRITISK TV-SERIE						
MÅLFELT I CURLING SKAL ERSTATTE ORDENSREGLEMENT				STAT DESSERT					VOLT FORLIS		SJARM	OVERFALL EN LILLEBJØRN †				
↘			GEVÆRET 6. TONE				SNØHYTTE		BRYNE 5			BREKKJERN				
GARDERMOEN BILMERKE							ORDNE MÅLTID SINT		FUGL VANNHULL							
↘			KALIUM SPILLER (BRIDGE)	LEIR REKLAME-BYRÅ				EN BIDEN 2. TONE		VASSE	TRENER	HARSK				
PROSESJON LITUM BEVEGE					NORSK KOMPO-NIST				TIPPE		REGNSKYLL NORRØNT BOKVERK	BILKJENNETEGN I AKERSHUS				
↘			SKREV «GARPS BOK»						DRIKK = EST-LAND							
↘			PLENTY DONGERI DEN-GANG				GESTALTER «OSLO-LOSEN»	MIDJE EN AV DE 4 STORE				NAKEN				
PATINA					NITROGENBASE (DNA) PYNT				ANKLANG PÅ-GANGSMOT	LEGE EKSER-SER-PLASS		NORSK NUMISMATISK FORENING				
FUGLER GRESSMATTE					UTROP		SMERTE BERØMT-HET		EN TALLULAH BEHN		TØYS PROMEN-TÅKE		LUKT			
↘				FASE						AV SAMME SLAG AVIS						
GRESK ØY TRE					5. TONE TYPE KRYSS		INNI 01.08.24 KOMMER NY ...	DEN TOMME MENGDE SVAKT	KJÆRLIG	DO RE ... LIVLIG						
↘												HEGREM 2024				

LØSNINGER

Kryssord nr 3

VINNERNE: Karl Otto Rød, Mjølkeråen, og Harald Brynjulfsen, Kleppestø. Premien er hver sin bok-sjekk på kr. 500. Vi gratulerer!

Quiz

1. Ålesund
2. 1952
3. 1000
4. Louvre i Paris
5. Tennisspiller
6. En fugl
7. Koruna
8. Halden
9. Gåte
10. Lukas
11. Læren om kinesisk språk og kultur
12. Netthinne
13. Dronning
14. Ida Wolden Bache
15. En fugl

Kvar fredag publiserer me ein nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finn du nye og tidlegare quizar: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseetikk.

F Fagpressen

P PRESENS
FAGLIGE UTVALG

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer 10. mai.

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00

HØGSKULEN I VOLDA

Ledige studietilbod

Vidare med Høgskulen i Volda!

Endringar i arbeids- og samfunnsliv skaper eit behov for fagleg oppdatering gjennom heile livet.

Ved Høgskulen i Volda har vi eit breidt vidareutdanningstilbod og fleksible studieformer. Dette gjer det enkelt for deg å kombinere studium og jobb. Her kan du få deg det faglege påfyllet du treng for å møte kunnskaps- og kompetansebehova på sentrale samfunnsområde. I tillegg til å studere på heiltid kan du velje nettstudium, studere på deltid eller samlingsbasert.

hivolda.no/vidare

Følg oss på @hivolda!

